

~~I. 204~~

1.
1.

Sodu-laste Raamat.

Toimetanud

J. Bergmann,

Paistu Spetaja.

X. E. M. Jacobson

Kodulaste raamat.

Toimetanud

J. Bergmann.

Paistu õpetaja.

Teine täiendatud trükk.

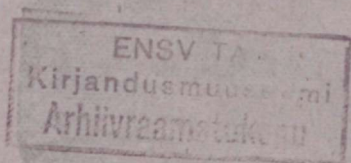

Cartus.

Trükitud R. H. Hermann'i kirjadega.

1891.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 28 іюня 1891 года.

53485

1. Jugemise ja kirjutamise õpetus.

1.

a e i

ae ai ea ei ai ai ei ei ae ae

a e i

2.

o u n

an en on ani uni anu onu nina

o u n

3.

õ m

õnn ma ema mina mõni muna
minu nimi on anna

õ m

4.

l r s

lill lumi lammas rull rumal
 sammas linnu muna on ilus

l r s

5.

h j w

ahw jahwa jahu ahju aherwarš
 orawal on wähe hammas

h j w

6.

b p

abi appi rabe rape raba šaba uba
 juba paber ja papp naber ja napp
 jõe nupp on ilus lill

b p

7.

d t

õde tõde mõte wõte hädas mädas
 mätas tutu lutu tule ruttu oma
 tuba oma luba

d t

8.

g f

minu nuga nuka taga kana pugu
 wana lugu lina ligu pane lifku
 tugew karu kasin aru

g k

9.

ä ö ü

äi wäi süsi lüsi söe hunnif müti
 muld ölekübar tahk ja käi wäht
 weli urkast

ä ö ü

10.

a b d e g h i j k l m n o p r
 s s t u w ä ö õ ü

tähed kõik ma tunnen juba
 armas ema anna luba
 et ma sinu abiga
 hakkam kokku lugema

jah

11.

aa ee ii oo uu

aas, paas, laas, kaas, haak, jaak, paak, ees, mees,
 sees, wees, hiir, kiir, piir, wiir, jook, look, luuk,
 puuk, hootu, sootu, uur, puur, mul on uur, sul puur.

aa ee ii oo uu.

12.

ää öö õõ üü

rääk, tääk, äär, jääk, kääk, säär, nõör, pöör, öö, töö,

lööf, sööf, möön, pöön, lööf, rööf, püü, süü, müür,
tüür, rööm on nüüd suur.

ää öö ôô üü

13.

ae ai au ðe ði ðu

käed, wäed, äi, käi, käu, näu, nöel, söel, söit, wöit,
ðu, põu, rōuf, tōuf, wōi nõu on siin, öö on lääes.

äe äi äü ôe ôi ôu

14.

ae ai au ea ei iu oe oi ui

kaew, laew, waew, sai, wai, taim, waim, auſ, lauſ,
heal, peal, ſeal, teal, leid, neid, eit, peit, fiud, liud,
foe, ſoe, foit, toit, kui, nui, toit on hea.

a a a aas

15.

ff ll mm nn pp rr ſſ tt

kaff, paff, taff, waff, mall, tall, hall, pall, ſamm,
mamun, lömm, nõmm, onn, tonn, pann, wann, kopp,

fopp, fapp, napp, furr, wurr, fafs, pass, fott, pott,
tell löbb pinnn panin.

m m m mees.

16.

fs ld lg lf lm lt lw nd nt

üts, faks, ufs, tuks, maks, waks, fild, füld, pöld,
alg, jalg, fölg, wölg, malk, palk, hull, null, folk,
polt, ilm, film, malm, salm, kolm, tolm, jilt, wilt,
pilt, fült, põlw, wölw, salw, talw, kand, rand, pind,
rind, hind, lind, pant, sant.

l l l malm.

17.

ps rg rm rn rs rt rw sf st sw

laps, saps, tops, pops, färg, pärg, farm, parm,
firu, wiru, pars, wars, örs, förs, märt, pärt, harw,
farw, parw, sarw, mösf, põsf, kiisk, wiisk, lust,
tuft, juuft, tuuft, kasw, rasw; piim, wöi ja juuft on
hea roog.

h h h härg.

18.

hoog, loog, roog, piik, riik, tiik, tuff, luff, puff, suff,
tuff, raag, saag, haaf, waaf; nirk on wirk loom, hunt
öel loom; kass ja hiir; kott ja rott; kolm kuud;
laew läts, laps sees.

f f s s s faps.

19.

eks, peks, kaal, jaal, huul, tuul, hilp, kilp, sulp, tulp,
riiw, tiiw, kelf, telf, poom, room; saan fiin, ruun
ees, loof peal, muud kui üks, kaks, kolm, nöö; mis
see on; puu nott.

n n n nurm.

20.

lõmm ja kiin ja tael on fiin, tee tuld, sest ilmi on
kiilut; sui on käes; kurg on suur lind; kust ta saab,
mis ta sööb; sul on suu, tuil on noff; küüt käi.

wits lööh.

21.

a=hi, a=hi, a=ni, a=ru, a=si, e=ma, e=si, i=du, i=hu,
e=lu, i=lu, i=sa, i=se, o=da, o=ma, o=nu, o=ra, o=sa, o=si,

27.

and=ma, kand=ma, ast=ma, kast=ma, kaitš=ma, maitš=ma,
ost=ma, kost=ma, tõst=ma, west=ma, fest=ma, küps=ma,
lüks=ma; kuule kuidas kaasik kahab; mets kostab wastu.

wasta mulle.

28.

heina wedu tuleb kätte; pane riided selga; mine lehma
jootma; naaber läks marju ostma; minu kindad on
märjad; wares waagub wahtra otsas; hiired sööwad
saia ära; söö mis küps, räägi mis tõsi on.

tamme lehed.

29.

mina hoian memme utte,
kaihsen taadi suurta karia;
tuli soosta juuri hunti,
laane alta laia käppa,
murdis maha musta härja,
kiskus ära kirju härja.

laps ära nuta.

30.

wara tööle, hilja woodi, nõnda rikkus tuppä toodi;
ole wirt ja ole waga, nõua ifka õigust taga; armas
laps, kuule oma isa ja ema sõna, et sinu käsi hästi
käib ja sina kaua elad maa peal.

õige hõlma ei hakka üksgi.

31.

ko-pi-kas, ku-ri-kas, pu-ri-kas, kop-sa-kas, lop-sa-kas,
maa-si-kas, wa-si-kas, ka-ri-kas, ja-ri-kas, ti-ha-ne,
wi-ha-ne, pa-ha-ne, wa-ha-ne, tu-hi-nal, wu-hi-nal,
ko-li-nal, wo-li-nal, si-ri-nal, so-ri-nal.

õieke, õieke,

ära nii uhkesti õilmitse.

waga weri ei wärise.

32.

al-ga-ma, sal-ga-ma, ih-ka-ma, wih-ka-ma, sar-ja-ma,
war-ja-ma, sõit-le-ma, wõit-le-ma, soo-la-ma, woo-la-ma,
nop-pi-ma, top-pi-ma, eh-ti-ma, leh-ti-ma, uu-ri-ma,
puu-ri-ma, pan-ti-ma, san-ti-ma.

laanes laulab linnuke,
 meres mängib kalake,
 karjas kargab talleke.

kes pandib, see sandib.

33.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
üks	kaks	kolm	neli	viis	kuus	seitse	kahetja	ühetja	kümme.

üks ja üks on kokku kaks; üks kord üks on waja pähä õppida; meil on kolme tüla peale üks kooli-maja, aga kaks koolmeistrit; meie peame igas kuus korra kooli-majasse minema ja kodu-laste raamatu kaasa wõtma.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10.
---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----

34.

i-ni-me-ne, i-ga-we-ue, su-gu-la-ne, we-ne-la-ne, ja-hu-ta-ma, la-hu-ta-ma, õ-pe-ta-ma, lõ-pe-ta-ma; wa-lal on lü-hi-ke-sed ja-lad.

mefilane linnukene,
 seep see kõnnib kõrta mööda,
 astub aia ääri mööda,
 piirab pilliroogu mööda.

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

35.

tulge kofku küla lapsed,
 karjas käijad kaswanditud,
 tahan teile lugu laulda,
 imeasju ilmutada:
 karjapoiss on kuningas,
 suure walla walitseja,
 palju pere pidaja,
 kuldse krooni kandija.

meil on 19 elajat.

36.

A	E	I	O	U	Ä	Ö	Õ	Ü
a	e	i	o	u	ä	ö	õ	ü

Adam. Gewa. Izaak. Otto. Uusia. Äksi kirik.
 Öö on pime. Öde käib koolis. Üht asja on tarwis.
 Armas Jeesus awita. Jeesus on minu Önnistegija.
 Iisraeli rahwas oli ennemuiste Jumala rahwas, aga
 nüüd on ristirahwas Jumala rahwaks saanud. Meie
 oleme ristiinimesed.

A E I O U Ä Ö Õ Ü

K L M N P R S T W
k l m n p r s t w

Kaarel. Piisa. Märt. Raisjaar. Paide linn.
Kõuge kirik. Saaremaa. Tori kibelfond. Wiljandi
linn. Riiaft wõib laewaga Pärnu sõita. Tartust
wiib raudtee Tallinna. Peterburis elab meie keiser.
Wene riik on kõige suurem riik maa peal. Meie
elame Gesti maal ja oleme oma keisri truud alamad.
Katekismus on Lutheruse kirjutatud. Sealst õpime
Jumala 10 käsku selgetks. Need käsud andis Jumal
meile Moosese läbi Siinai mäe peal.

K L M N P R S T W
k l m n p r s t w

B D G H
b d g h

Berlin on Saksamaa pealinn. Diiina jõgi jook-
seb Riia linnast läbi. Gatschina linnas on suur keisri
lofs. Hiiumaa on Saaremaast põhja pool. Baikali
järv Siberi maal on Peipsi järwest palju suurem.

Dawalagiiri mägi on 8 wersta kõrge. Meie maa kõrge kõrgem mägi on Munamägi, see on enam kui weerand wersta kõrge.

B D G H.

39.

20 30 40 50 60 70 80 90 100 1000

Mõista, mis see on:

1. Mit all, loof peal.
2. Hall härg, hangud sarwed, tõstab sauna sarwile, kihelkonna kufile.
3. Mees läheb toa peale, liha liud peas.
4. Must siga läheb lauta, ajab punased põrsad laudast wälja.
5. Üks talu, wiis kammert, igas kambriis pime mees forteris.
6. Walged kanad punasel õrrel.

20 30 40 50 60 70 80 90 100 1000.

Kirja wahemärgid.

, lõnna; selle märgi juures seisata pisut.

‡ semikoolon; siin peata vähe rohkem.

‡ koolon; pane tähele, uus mõte algab.

• punkt; mõte on valmis, seisata.

? küsimise märk.

! õhkamise märk.

„“ jutumärk.

⌋⌋ klammerid, sulgumise märk.

’ kustutamise märk.

— mõtlemise märk.

= ühendamise märk.

* ja † tähendamise märk.

§ paragrahv, jaomärk.

, ; : . ? ! „“

⌋⌋ — - * † §

Tule siia, mu laps! Mja loomad wainule; soo
alles wäga wesine. Kuningas ütles: „Ma tõstan

fu pealikuks!“ Kus sa käisid? Oh mina wilets!
Siis hüüdis kõik rahwas „aamen“ (see on jah!).
Halasta mu waeje peal! Kas tead, misjugune raamat
lastele kõige tarwilisem on? — Kodulaste raamat*
). Seaduse raamatus on palju §§ [ütle: paragrahwisid].
Mis nüüd? Nüüd hakkame ilusaid juttusid lugema.

41.

Kool kannab wilja.

Sügisese läbikatsumise juures ütles koolmeister:
„Aluste Anna loeb kodulaste hulgast kõige sandemini!“
Anna läks nuttes koju ja kurtis emale: „Armas ema, mina
ei saa wist kunagi raamatut selgeks; teiste Tiinu sai kiita,
mind wõldi kõige sandemini lugewat.“ Ema waigistas tütrekest
ja ütles: „Loe mulle iga päew tund aega oma raamatust
ette, siis oled kewadeni teiste Tiinust mööda!“ Anna
wõttis kohe raamatu kätte ja hakkas tähti mööda üht tükki
lugema ja luges seni kui see tükk selgeks sai. Nii tegi ta
iga päew ja ema abiga sai ta wiimati terve raamatu selgeks.
Siis tuli kewadene läbikatsumine kätte. Kõik kodulapsed
pidiwad õpetaja ette minema. Küll wärises Anna
jüda sees hirmu pärast, kui ta ette kutsuti, aga pikkamisi
ja selgesti luges ta oma tüki ette, nii et õpetaja teda kiitis
ja talle ilusa pildilehe kinkis. Siis luges teiste Tiinu.

*) See raamat on praegu ju käes.

Uga tema oli talwe otša raamatu kappi jätnud ja mõtelnud, et ta muidugi teistest paremini mõistab. Sest siis tuli, et ta õpetaja ees õige sandisti luges ja pildilehest ilma jäi. „Kes hõnlega õpib, saab raamatu selgetks, aga kes hooletuks jääb, see unustab sellegi natuke ära, mis ta ju mõistis!“ ütles õpetaja läbikatsumist lõpetades.

42.

Kuust ja kast.

Kaks wenda, teise nimi Kaarel, teise nimi Peeter, ajasivad ühekorra oma wäikese õe Liisuga juttu. Nemad rääkisivad metsa puudest. Wanem wend Kaarel küsis: „Kas teate ka, misjugune puu kõige ilusam on?“ Kohe kostis Liisukene: „Mina tean, mina tean! Kõige ilusam puu on kuust!“ „Miks pärast siis?“ küsis Kaarel. „Selle pärast, et kuust ka talwel haljas on ja metsas külmal ajal linnukestele warju annab ja et ta jõuluks kirikus ja kodus meie filma ees hiilgab.“ Siis küsis Kaarel teist korda: „Uga misjugune puu on kõige pahem?“ Wäike Peeter wastas warsti: „Kast on kõige kurjem puu, sest tema otsast tulewad witsad.“

43.

Wäike kringel ja suur tõrelemine.

Wäike wiie-aastane Liina oli ükfinda toas. Suure laua peale oli ema wärsked saiad pannud, mis ta pühadets oli küpsetanud. „Laps ära ja saiadesse puudu!“ oli ema uksest wälja minnes ütelnud. Liina mõtles: „Ema keelis

küll wõtmaft, aga nuusutamiseft ei rääkinud ta midagi, feda wift küll tohin!" Ja tafatefi läks laps laua äärde, tõufis kikiwarwile ja nuusutas oma wäikefe ninakefega, mis parajasti üle laua ääre ulatas, pühade jaiu. Oh küll oliwad nad armsjad näha: mõned suured, teised wäiksemad; mõned pruunid, teised walged! Üks kringel, wift kaabekakk, oli üzna piſuke ja oli juft laua ääre peal. Oh kui ilus ſee oli, ſihufeft ei olnud Liina weel kunagi ſöönud! Kui ta ometi ühe raofufefegi tohiks ſealt külleſt ära murda ja ſuhu piſta. Kringlikefe nibu oli nii kena näpu wahele wõtta. „Kui ma ſiit ühe wäikefe raofufefese ära murran, ega ema ſeda ei näegi!“ Nii mõtles Liina, murdis tükkifeſe kõige piſema kringli külleſt ära ja piſtis ſuhu. Ükitſelt lähwatas wälk ja pikne müristas nii kõwasti, et aknaruudud põriſefiwad. Liina lähwatas lumiwalgetš ja wõttis jaiu tüki juuſt wälja, pani ta laua peale tagaſi ja ütles: „Nii wäike kringliraaſufene ja Jumal tapleb kohe nii kõwasti!“ Seft ſaadit ei piſtnud Liina eladesgi enam oma ſõrme aſjade külge, mis ära keeldud.

44.

Kallis rohi.

Kai ja Mai läkſiwad kahekeſi linna, mõlemil raſke komps kanda. Kai ägas ja õhtas, Mai naeris ja naljatas. Siis küſis Kai: „Kuidas ſina ometi naerda wõid? Sinu komps on ju niifama raſke kui minugi oma ja ſa 'pole ka ſugugi tugewam kui mina.“ Mai koſtis: „Ma panin oma kompsu ſiſſe ühe kalli rohu, ſelle päraſt ei ole ta mitte raſke.“ „Kulla Maieke, üttele mis ſelle rohu nimi on! Ma tahakſin ka oma kompsu kergetš teha,“ palus

Kai. Siis ütles Mai: „Selle rohu nimi, mis kõik koor-
mad kergeks ja kõik waewa hõlpsaks teeb on kannatus.“

45.

Hunt.

Anni Andres oli lammastega laane ääres karjas. Ühel päeval hüüdis ta koeruse pärast suure healega: „Appi, appi, hunt tuleb!“ Küla rahvas jooksis, malgad ja kirved käes, koku ja tahtsiwad hunti maha lüüa. Aga et nad kiskjat kusagil ei näinud, läksiwad nad jälle koju tagasi. Teine päew kisas Andres jälle: „Hunt tuleb, hunt tuleb, appi!“ Jälle jooksis küla rahvast koku, aga mitte enam nii palju kui eile. Aga et ka täna hundi jälgegi näha ei olnud, läksiwad nad paha meelega tagasi, sest nad märka-
siwad poisi koerust. Kolmandal päeval tuli hunt tõesti karja sekka. Andres karjus kõigest jõuist: „Tulge appi, tulge appi, hunt karjas!“ Aga küla rahvas ütles: „Ega meie kolmat korda ennast enam narrida ei lase!“ Ja iga üks jäi rahulisti oma töö juure. Seni murdis hunt poole karja maha ja wiis kõige ilusama talle ära, mis Andrese jaoks oli lubatud.

46.

Qõwi.

Siiria maal oli üks pärisori oma peremehe juurest ära jooksnud, aga mõne aja pärast jälle finni püütud. Kohus mõistis orja surma: Teda pidi hulga rahwa nähes

lõwi ette heidetama. Tuhanded jooksiwad surma päewal tširkusesse kokku. Mõnda nimetati üht suurt hoonet, kus keispaigas suur raudwõredega ümberpiiratud plats oli, aga ümberringi istepingid trepi moodi ikka üksteisest kõrgemal, nii et igaüks selgesti näha wõis, mis wõrede taga platsi peal sündis. Sinna platsi peale wiidi waene ori ja siis lasti üks kole lõwi puurist lahti otse kõhe orja kallale. Igaüks ootab, et lõwi wangi filmapilk maha murrab. Aga imet! Lõwi liputab saba, hüppab rõõmu pärast wangi ümber ja latub tema kätt. Siis küsiti orja käest, kust see imelik sõbrus tuleb. Ori kostis: „Kui ma oma isanda juurest olin ära jooksnud, siis olin ma kõrbes ühes koopas peidus. Ühel päewal tuli see lõwi wingudes minu juure ja näitas mulle oma kätta. Ma waatasin ja nägin, et üks teraw oks talle päka sisse oli tunginud. Ma tõmbasin okka wälja ja seft saadik olime mõlemad rahulikult seal koopas elamas. Kui wiimati jahti peeti, põgenesime teine teisale, aga sattusime mõlemad wangi, — ja nüüd on see loom rõõmus, et ta mind jälle leiab.“ Siis hüüdis kõik rahwas: „Elagu see heategija inimene! Elagu tänulik lõwi!“ Kui kuningas seda lugu kuulis, siis lastis ta orja priiks ja kinkis temale selle lõwi, kes nüüd koguni taltjaks jäi, otsegu koeruke alati oma peastja kaasas käis ja kellelegi elades wiga ei teinud.

47.

Kuldnoff.

Metšawahi Mihklil oli kuldnoff, kes mõnda sõna oli rääkima harjunud. Kui metšawaht hüüdis: „Kuldnoff, kus sa oled?“ siis kostis kuldnoff kõhe: „Siin!“ Raabri

Kaarel käis tihti metsawahil ja iga kord rõõmustas ta väga ilusa linnu üle. Ühel päeval ei olnud metsawahti toas, kui Kaarel tuli. Poisi ke püüab linnu kinni, pistab tasku ja tahab salamahhi ära minna, aga ukse peal tuleb talle metsawaht vastu. Ta tahab poisi ke seale rõõmu teha ja hüüab: „Kuldnoff, kus sa oled?“ Sa lind kistendas poisi taskust nii waljusti kui jõudis: „Siin!“

48.

Tähendamise sõna.

Rammusa maa peal kaswis ilus lill; tema juured imesiwad maa seest mahla ja jõudu; tema lehed teretasiwad tõuswat päikest iga hommiku rõõmuga ja päike lastis oma kiired õhtuni tema peale soojasti ja kofutawalt paista. Ühel päeval lendas lille juurde suur must kottkas ja ütles: „Oh lillekene, lollikene, kuidas sa siin wangis seisad? Juured hoiawad su jalad kinni, et sa sinna jooksta ei saa, kuhu tahad ja päike teeb su pea kallal, mis ta ise tahab!“ Lillekene mõtles kotta sõnu järele; ta waatas üles taewa poole, päike paistis nii armsasti ta peale; ta waatas enese ümber, teised lillekesed kummardasiwad tema poole ja ütlesiwad ühest suust: „Ära mine, õeke!“ Aga kui ta kottkat nägi õhus lendawat, mõtles lill: „Oh kui mina ka nõnda wõiksin lennata!“ Sa walju healega hüüdis ta: „Kulla kottakene, kisu mu juured wälja, et ma wabaks saan nii kui sina ja päikene, ma ei taha enam wang olla!“ Siis kistkus kottkas lille oma nokaga maa seest wälja, tõstis ta kõrgele üles ja lastis ta jälle maha kukkuda. Müüd oli lill waba ja ta juured mullast lahti, aga muld ei andnud temale mitte enam elumahla, nii et ta juurtest mädanema

hakkas; ta pidas ennast päikese sarnaseks, aga päikese terad ei kosutanud teda mitte enam, waid hakkasiwad teda peast kõrwetama, nii et tema lehed kohe ära närtsiwad. Hirnu ja ahastusega kirjendas lill: „Oh mina rumal, miks ma uskujin kotta juttu, müüd pean armetul kombel ära surema!“ Aga juba hirwitas kottas: „Kes jänd käskis nii rumal olla, see on sulle paras!“

49.

Vinnupeja.

Kena kewade oli käes. Pund haljendasiwad noorte lehtede ehtes, lilled õitsewad aasul, põllul tärkas noor oras üles ja külwimees käis külmituga üle murme uut seemet musta mulla pöue wisates. Põllu sõrwas laia pärna ot-
sas laulsiwad kaks lindu teine teise wõidu:

Hakkame peja tegema:
Reegudesta, raagudesta,
Pilliroo pindudesta,
Uusista udusulgista!

Laulsiwad ja läksiwad tööle. Teine tõi teise nokatäie, esiti raagusid, siis pilliroo pinnukesi, siis kulukõrrekesi, wiimati wooderdasiwad pehme samblaga seespoolt ära ja kõige peale tegiwad nad udusulgist ilusa aseme. Küll oli seal pesas ilus elada! Mõne päewa pärast tekkisiwad wiis pisukest täpilisest munakest pesasse ja müüd ei lahkunud linnukesed mitte enam oma pesast. Kui emalind haudus, tõi isalind temale süüa ja laulis talle meeleheaks oma kõige ilusamad laulud ette, mis ta suure Looja käest oli õppinud. Mõnda läksiwad kolm nädalit mööda. Isalind oli läinud toitu tooma, emalind oli üksi päini kodus. „Ma tahan oma

mehele rõõmu walmistada, et ta lauldes Loojat kiidab, kui ta koju tuleb!" mõtles emalind. Ise hakkas ettewaatlikult munakesi katki tofima. Ja kui isalind koju jõudis, sirutasivad talle wiis väikest linnukest oma nokakesed wastu ja hüüdsiwad oma keeli: „Tere, tere, taadikene!“ Oh jeda rõõmu linnupaari südames! Nad hüppasiwad ühe jala peal ja hõiskasiwad oma kõige rõõmsamat lugu ja nende filmad ei tüdinenu mitte ära pojakesi silmitsemast. Aga nüüd ei olnud enam aega laulda: Lapsed palusiwad süüa ja isa emalendasiwad toitu tooma. Nad otsisiwad kõige pehmemad putukad ja kõige söödavamad sääsed üles ja tõiwad nad oma poegile rooks. Nii sündis hommikust õhtuni. Aga kui päike looja läts, laotas emalind oma tiivad kui tekikesse poegade üle, et jaha öösene õhk neile mitte kahju ei teeks. Pojakesed kosusiwad silmanähtawalt, pea wõisiwad nad pesast wälja lennata, lootsiwad linnuwanimad. Aga kui nad ühel päewal toitu otsimast koju tuliwad, mis nad nägiwad? Pesa oli ära lõhutud, pojakesed ära kägistatud, linnupaari südamerõõm ära lõpetatud! Kaks üleannetut poisji oliwad jeda teinud.

50.

Ronna kontsert.

Muiste Mumamäe kõrwal,

Seisis laugas laane kõrwal,

Lauka kaldal lage kiwi,

Kiwi taga tamme tüwi.

Kiwil konn kord kükitas,

Tüwil lööke lööritas.

Ronn see alla wette wahtis,

Tark ja tore olla tahtis,
Hakkas hoopema upsakalt:

„Teist mu taolist taewa alt
Tõe poolest 'pole leida
Ega mere põhi peida
Meeft, kes minu määraline,
Wastast, kes mu wääriline.
Mõni küll kuulus kuiwal maal,
Teine wägew wee all,
Mina mõlemates mees:
Kargan kuiwal ujun wees
Meistri kombel korra pärast!
Mets küll kostab wastu kärast,
Mis need tühjad linnud teewad,
Kui nad oma laulu lööwad,
Kga mis see minu wasta,
Kui ma tahan laulu lasta?
Kui toon wälja oma koori,
Waimustan ma wanu, noori,
Sest ma panen pea pandiks:
Ma olen loodud mooseländiks!“

Lõo kuulis konna juttu,
Kummardas ja küsis ruttu:
„Kuule kulla meistri herra,
Kas wõib koori kuulda korra?“
Konn siis kohe kostis talle:
„Siis toon lauljad lagedale,
Kui tood tuhat kuuljat kokku,
Saanest laulutundjaid nokku.“
Lõo wastas wiibimata:
„Tuhad toon ma tõrkumata.“

Aga paljuts aega nõuad,
 Et sa tööga toime jõuad?" "
 „Sedamaid, siinsamas paigas:
 Käes mul ongi taktifaigas.“

Juba suure laane sülelt
 Ilmus wõdraid igast küllest:
 Linawästri, lõotene,
 Tihane ja tuwikene,
 Peoleo, pajulind,
 Pääsukene, püü ja wint,
 Käästas, ööpik, rahn ja kägu,
 Laululinnud iga nägu.
 Puude oksad painusid,
 Kui nad kokku kogusid.

Siis tuli tiigist taktilööja,
 Kiwi otja kobru sööja,
 Hüüdis: „Lauljad, kõrwad kikki,
 Et meil laul ei lähe rikki!“

Taktikeppi konn siis tõstis,
 Kohe koori laul ka kostis:
 „„Roak koak, koak koak, koak koak, kookk,
 Roak roak, roak roak, roak roak, rookk!““

Koor nii krooksumist korrutas,
 Kuuljate weri aga tarretas,
 Kuni kõik naerma pahwatas.

Konn siis korruga kahwatas:
 Wistas taktikepi wette,
 Ise kargas laente kätte,
 Silpsti, sulpsti, teised järel.

Lõo siis laulis tamme õrrel:
 „Kokku kontserdile tuline,
 Malja natuke nägime,
 Et saab eluks ajaks naerda.
 Müüid aga pisut ümber pöördä
 Konna endne kelmimine,
 Koori meistri kiitlemine:
 Andku peale pea ta pandiks,
 Konn jääb lombimoosetandiks!“

II. Üks kord üks.

2	ford	1	on	2	3	ford	1	on	3	4	ford	1	on	4
2	×	2	=	4	3	×	2	=	6	4	×	2	=	8
2	×	3	=	6	3	×	3	=	9	4	×	3	=	12
2	×	4	=	8	3	×	4	=	12	4	×	4	=	16
2	×	5	=	10	3	×	5	=	15	4	×	5	=	20
2	×	6	=	12	3	×	6	=	18	4	×	6	=	24
2	×	7	=	14	3	×	7	=	21	4	×	7	=	28
2	×	8	=	16	3	×	8	=	24	4	×	8	=	32
2	×	9	=	18	3	×	9	=	27	4	×	9	=	36
2	×	10	=	20	3	×	10	=	30	4	×	10	=	40

5	ford	1	on	5	6	ford	1	on	6	7	ford	1	on	7
5	×	2	=	10	6	×	2	=	12	7	×	2	=	14
5	×	3	=	15	6	×	3	=	18	7	×	3	=	21
5	×	4	=	20	6	×	4	=	24	7	×	4	=	28
5	×	5	=	25	6	×	5	=	30	7	×	5	=	35
5	×	6	=	30	6	×	6	=	36	7	×	6	=	42
5	×	7	=	35	6	×	7	=	42	7	×	7	=	49
5	×	8	=	40	6	×	8	=	48	7	×	8	=	56
5	×	9	=	45	6	×	9	=	54	7	×	9	=	63
5	×	10	=	50	6	×	10	=	60	7	×	10	=	70

8	ford	1	on	8	9	ford	1	on	9
8	×	2	=	16	9	×	2	=	18
8	×	3	=	24	9	×	3	=	27
8	×	4	=	32	9	×	4	=	36
8	×	5	=	40	9	×	5	=	45
8	×	6	=	48	9	×	6	=	54
8	×	7	=	56	9	×	7	=	63
8	×	8	=	64	9	×	8	=	72
8	×	9	=	72	9	×	9	=	81
8	×	10	=	80	9	×	10	=	90

10 ford 10 on 100,

10 ford 100 on 1000.

III. Meie ristiuse õpetuse wiis peatükki.

Esimene peatükk.

Jumala kümnest käsust.

Esimene käsk.

Mina olen Jeesus, sinu Jumal. Sul ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrvas.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõige asjade kartma, armastama ja tema peale lootma.

Teine käsk.

Sina ei pea mitte Jumala oma Jeesuse nime ilma asjata suhu võtma, sest Jeesus ei jäta seda mitte unustlemate, kes tema nime kurjasti prungib.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wammu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

Kolmas käsk.

Sina pead pühapäeva pühitsema.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, heal meelel kuuleme ja õpime.

Neljäs käsk.

Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi hästi läib ja sina kaua elad maa peal.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei põlga ega wihašta; waid et meie neid auustame, teenime, nende sõna kuuleme ja neid armats ja kalliks peame.

Viies käsk.

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame ja temale head teeme kõige ihu häda sees.

Kuues käsk.

Sina ei pea mitte abielu ära rikkuma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie kasiinasti ja puhtasti elame kõnede ja tegude sees; ja et igaüks peab oma abikaasat armastama ja auustama.

Seitsmes käsk.

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese raha ehk wara ei wõta, ega kawala kauba, ega petise tööga eneste poole ei tsiu; waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kaheksas käsk.

Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama oma ligimese wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese peale mitte kawalasti ei waleta, teda mitte ei peta, keelt ei pekka, ega furje kõnesid tema peale ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, kõik head temast kõneleme, ja kõik asjad heaks lääname.

Üheksas käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese koda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese pärandust ehk koda kawaluslega ei püüa, ega diguse nimel eneste poole ei tsiu; waid et meie teda aitame, et tema jeda enesele wõiks pidada.

Kümnes käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, sulast, ümmardajat, weiksid, ega muud, mis tema päralt on.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese naist, peret ega weiksid ära ei awatele ega wägisi ei wõta; waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neistfinatsiist käskudest?

Tema ütleb nõnda: Mina Issand, sinu Jumal, olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patud nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest saadik neile, kes mind wihkawad; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina head tuhandest põlwest saadik.

Mis see on?

Jumal ähwardab nuhelda kõiki, kes neistfinatsiist käskudest üle astuwad; selle pärast peame meie tema wiha kartma ja ei mitte nende finaste käskude vastu tegema; aga tema tõotab armu ja kõik head kõigile, kes need käsud peawad; selle pärast peame meie teda ka armastama, tema peale lootma ja hea meelega tema käskude järele tegema.

Teine peatiitl.

P ü h a s t r i s t i u s u s t.

Esimene õpetus.

L o o m i s e s t.

Mina usun Jumala, Isa, kõigewägewama taewa ja maa Looja sisse.

Mis see on?

Mina usun, et Jumal mind ja kõik loomad on loonud, mulle ihu ja hinge, silmad, kõrvad ja kõik liikmed, mõistuse ja kõik meeled on andnud, ja veel hoiab; pealegi riided, kingad, söömise ja joomise, koja ja maja, naese ja lapse, põllu, weiksed ja kõik wilja, kõik ihu ja elu tarwitust ja toidust rohkesti ja iga päew annab, ja kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja seda kõik teeb tema isalikult jumalikult armuist ja heldusest, ja ei mitte selle pärast, et mina seda väärt eht teeninud olen; selle eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida ja tema sõna kuulda. See on tõesti tõsi!

Teine õpetus.

Äralunastamisest.

Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala ainusündinud Poja, meie Issanda sisse, kes on saadud Pühast Waimuist, ilmale toodud neitsiist Mariast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse all, risti löödud, surunud ja maha maetud, alla läinud põrgu hauda, kolmandamal päewal jälle üles tõusnud surnuist, üles läinud taewa, istub Jumala, oma kõigewägewama Isa paremal käel, sealt tema tuleb kohut mõistma elawate ja surnute peale.

Mis see on?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõsine Jumal, kes omaist Isast igawesti on sündinud, ja ka tõsine inimene, kes neitsiist Mariast ilmale toodud, minu Issand on, kes mind ära kadunud ja hukka mõistetud inimest on peastnud ja lunastanud kõigest patuist, surmast ja kuradi wäest, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha, kallil werega ja oma ilmasüüta kannatamise ja surmaga, selle pärast, et

mina tema oma pidin olema, tema riigis tema all elama, ja teda teenima igaweses õiguses, wagaduses ja õnnistuses, nõnda kui tema on üles tõusnud furnuist, elab ja walitseb igawesti. See on tõesti tõsi!

Kolmas õpetus.

P ü h i t s e m i s e s t .

Mina usun Püha Waimu sisse, üht püha kristlikku kirikut, pühade kogudust, pattude andeksandmist, liha ülestõusmist ja igawest elu. Amen.

Mis see on ?

Mina usun, et mina omaft meeleft ja wäest mitte ei wõi Teesuse Kristuse oma Issanda sisse uskuda, ega tema juure saada, waid Püha Waim on mind ewangeliumi läbi kutsunud, oma annetega walgustanud, ja õige usu sees pühitfenud ja hoidnud, nõnda kui tema kõige püha ristikoguduse maa peal kutsub, kogub, walgustab, pühitseb ja Teesuse Kristuse juures õige ja ainu usu sees hoiab; seßjamas ristikoguduses tema minule ja kõigile usklikele iga päem kõik patud rohkesti andeks annab, ja wiimsel päewal mind ja kõik surnud üles äratab, ja minule kõikide usklikelega Kristuse sees igawese elu annab. See on tõesti tõsi!

Kolmas peatükk.

Pühast Meie Issa palwest.

Meie Issa, kes sa oled taewas, pühitsetud saagu sinu nimi, sinu riik tulgu, sinu tahtmine sündigu kui taewas, nõnda ka maa peal, meie igapäewast leiba

anna meile tänapäew, ja anna meile andeks meie wõlad, kui meile andeks anname oma wõlglastele, ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse, waid peasta meid ära kurjast; sest sinu päralt on riik ja wägi ja auu igawesti. Amen.

Esimesed palwe sõnad.

Meie Isa kes ja oled taewas.

Mis see on?

Jumal tahab meid selle läbi armulikult kutsuda, et meie peame uskuma, teda meie õige isa ja meid tema õiged lapsed olewat; et meie julgesti ja kindla lootusega teda peame paluma, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluwad.

Esimene palwe.

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Mis see on?

Jumala nimi on küll iseenesest püha, aga meie palume sesinatšes palwes, et see ka meie juures saaks pühitsetud.

Kuidas ünnib see?

Kui Jumala sõna selgesti ja puhtasti õpetatakse ja meie ka pühasti kui Jumala lapsed seda mööda elame, siis aita meid, armas taewane Isa! Aga kes teist wiisi õpetab ja elab, kui Jumala sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie seas Jumala nime, selle eest hoiame meid, armas taewane Isa!

Teine palwe.

Sinu riik tulgu.

Mis see on?

Jumala riik tuleb küll ilma meie palweta iseenesest, aga meie palume sesinatšes palwes, et see ka meie juure tuleks.

Kuidas sünnib see?

Kui taewane Sja oma Püha Waimu meile annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume, ja Jumala meele pärast elame siin ajalikult ja seal igawesti.

Kolmas palwe.

Sinu tahtmine sündigu kui taewas, nõnda ka maa peal.

Mis see on?

Jumala hea armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palweta, aga meie palume seshinatšes palwes, et see ka meie juures sünniks.

Kuidas sünnib see?

Kui Jumal kõik kurja nõuu ja tahtmist rikub ja keelab neid, kes meid ei taha lasta Jumala nime pühitseda ega tema riiki meie juure tulla, kui on, kuradi, maailma ja meie liha tahtmine; waid kinnitab ja hoiab meid kindlasti oma sõnas ja usus meie otsani; see on tema armuline ja hea tahtmine.

Neljäs palwe.

Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Mis see on?

Jumal annab igapäewase leiba küll ilma meie palweta kõigile kurjale inimestele, aga meie palume seshinatšes palwes, et tema meile annaks seda mõista ja tänuga wastu wõtta meie igapäewast leiba.

Mis on igapäewane leib?

Kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis läheb: Söömine, joomine, riided, kingad, koda, maja, põld,

weiksed, raha, wara, waga abikaasa, wagad lapsed, waga pere, wagad ja truud ülemad, hea walitsus, hea ilm, rahu, terwis, auus elu, head sõbrad, truud naabrid ja muud niisugused asjad.

Wiies palwe.

Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Mis see on?

Meie palume seßinatšes palwes, et taewane Iſa mitte ei tahaks waadata meie pattude peale, ega nende pärast meile seda keelda, mis meie palume; seßt meie ei ole seda mitte wüärt, mis meie palume, ega 'pole seda ka mitte teeninud; waid et tema tahaks seda meile kõik armust anda, seßt et meie igapäew palju pattu teeme ja selget muhtlust teenime. Siis tahame ka südamest andeks anda ja heal meel el head teha neile, kes meie wastu etšiwad.

Kuues palwe.

Ja ära saada meid mitte kiusatuse siße.

Mis see on?

Sumal ei kiusa küll kedagi, aga meie palume seßinatšes palwes, et Sumal meid tahaks hoida ja üles pidada, et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta, ega saada ebausju, kaksipidimõtlemise ja mõne muu suure patu ja häbi siße; ja kui meid seega peats kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ära wõidame ja wõimust saame.

Seitsmes palwe.

Waid peasta meid ära kurjast.

Mis see on?

Meie palume jessinatšes palves kui ühel hoobil, et taewane Isa meid tahaks peasta kõigesugusest ihu ja hinge, waranduse ja auu kahjust; ja wiimaks, kui meie surma tunnike tuleb, õndsja otša meile anda, ja armuga jessinatšest hädaorust enese juure taewa wõtta.

Wiimseid palwe sõnad.

Seft siuu päralt on riit ja wägi ja auu igawesti! Amen.

Mis on aamen?

See on, et mina pean kindlasti uskuma, et taewane Isa meie palwed heldesti on wastu wõtnud ja kuulnud; seft et tema ise meid on käsknud nõnda paluda ja töötanud, et tema meid tahab kuulda. Amen, aamen, see on: jah, jah, see peab tõesti nõnda sündima!

Meijas peatükk.

P ü h a s t r i s t i m i s e s t.

Mis on ristimine?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid niisugune wesi, mis Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga ühte pandud.

Mis Jumala sõna see on?

Kui meie Isjand Jeesus Kristus ütleb Mattiuse raamatu wiimse peatükis: Minge ja tehke jüngriks kõitrahwas ja ristige neid Jumala Isjaja Poja ja Püha Waimu nime sisse.

Mis annab ehk saadab ristimine?

Tema saadab pattude andeksandmist, peastab ära surmast ja kuradist ja annab igawest õnnistust kõigile, kes seda usuwad, mis Jumala sõna ja töötused kuulutawad.

Misjughused on need Jumala sõnad ja töötused ?

Kui meie Iisland Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu viimises peatükis: Kes usub ja teda ristitakse, see peab õndsaks saama; aga kes ei usu, teda peab hukka mõistatama.

Kuidas võib weşi nii suuri asju teha ?

Weşi ei tee feda tõesti mitte, waid Jumala sõna, mis weega ja wee juures on, ja usk, mis sedasama Jumala sõna wee sees usub; sest ilma Jumala sõnata on weşi paljas weşi, ja ei mitte ristimine; aga Jumala sõnaga on ta ristimine, see on eluwesi, täis armu, ja uuesündimise pesemine Püha Waimu läbi, kuidas püha Paulus ütleb Tiituse raamatu kolmandamas peatükis:

Jumal on meid õndsaks teinud uuesündimise pesemise ja Püha Waimu uuendamise läbi, feda tema on wälja walanud meie peale rohkesti Jeesuse Kristuse meie Snnistegija läbi, et meie tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärilajks pidime saama lootuse järele; see on tõsine sõna.

Mis tähendab niisugune weeristimine ?

See tähendab, et wana Adam (see on meie patune süda) peab igapäewase kahetsemise ja patustpööramise läbi meie sees ära uputatud saama ja suurema kõige patu ja kurja himudega, ja igapäew jälle ette tulema ja üles tõusma see uus inimene, kes õiguses ja puhtuses Jumala ees peab igawesti elama.

Kus see on kirjutatud ?

Püha Paulus ütleb oma raamatus Rooma rahwale kirjutatud, uuendamas peatükis:

Meie oleme Kristusega maha maetud ristimise läbi surma sisse, et, otsegu Kristus on üles äratatud surmiist Iisa auu läbi, meie ka nõnda peame uues elus käima.

Viies peatükk.

Pühast altari sakramendist.

Mis on altari sakrament ?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja veri, leiva ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua, Kristusest enesest seatud.

Kus see on kirjutatud ?

Nõnda kirjutawad pühad ewangelistid : Matteus, Markus, Luukas ja püha Paulus :

Meie Issand Jeesus Kristus sel ööl, mil teda ära anti, wõttis leiva, tänas, murdis ja andis oma jüingritele ja ütles : Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse ; jeda tehke minu mälestuseks.

Sellamal kombel wõttis tema ka karika pärast õhtusöömaaega, tänas ja andis oma jüingritele ja ütles : Wõtke jooge kõik sealt seest, see sinane karikas on uuis seadus minu weres, mis teie ja mitme eest ära walatakse pattude andeksandmiseks ; jeda tehke, nii mitu korda, kui teie seft jootte, minu mälestuseks.

Mis kasu on meil seftjüugusest söömisest ja joomisest ?

Seda näitawad meile need sinatsed Kristuse sõnad : mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks ; see on, et meile sakramendi sees pattude andeksandmist, elu ja õnnistust nende sõnade läbi antakse ; seft kus pattude andeksandmine on, seal on ka elu ja õnnistus.

Kuidas wõib ihulik söömine ja joomine niisuguseid suuri asju teha ?

Söömine ja joomine ei tee seda tõesti mitte, waid need Kristuse sõnad : mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks ; need sõnad on ihuliku söömise ja joomise juures, kui ülem asi sakramendis, ja kes neidsamu sõnu usub, sellel on, mis nemad tunnistawad : pattude andeksandmine.

Kes mõtab auustasi sellesinatse sakramendi vastu?

Paastuda ja ihu poolest ennast valmistada, on üks kaunis väljaspidine kombe; aga see on dieeti ja hästi valmistatud, kellel usk on nendesinatse Kristuse sõnade peale: Mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks; aga kes neidesinatfid sõnu ei usu, ehk kaksipidi mõtleb, see ep ole mitte wäärt ega hästi valmistatud; sest see sõnateie eest tahab selgeid usklikka südameid.

IV. P a l w e d.

Hommi ku palwe.

Mina tänan sind, minu armas taewane Jsa, Jeesuse Kristuse sinu armsa Poja meie Issanda läbi, et sina mind minewal ööl oled armulikult hoidnud ja kaitsnud kõige ihu ja hinge kahju eest. Mina palun sind, anna mulle armu, et mina oma pattu wõiksin südamest tunda, kahetseda ja maha jätta; anna mulle andeks kõik minu patud ja eksitused, misga mina sind olen wihastanud. Raitse ja hoia mind seltsinatsel päewal armulikult kõige patu, kurja ja kahju eest, et kõik minu mõte, sõna, tegu ja elu wõiks sinu meele püüest olla. Mina annan oma ihu ja hinge, meie ülema walitseja ja kõik muud ülemad, meie wanemad, sugulased waenlased, kõige ristirahwa ja kõik mis mul on, sinu hoolteks. Sinu püha Waim walitsegu mind, sinu püha ingel olgu minu juures, et kuri waenlane ühtegi meelewalda minu üle ei saa! Amen.

Palwed enne söömaega.

Kõikide filmad loodawad, Issand, sinu peale, ja sina annad neile nende rooga omal ajal. Sina teed lahti oma helded ja rohked käed, ja täidad kõik, mis elab, hea meelega. Auu olgu Jumalale Isale, Pojale ja Püha Waimule! Amen.

Issand Jumal, taewane Jsa, õnnista meid ja neidsinatsid sinu andeid, mis meie sinu rohkest armust wastu wõtame, Jeesuse Kristuse meie Issanda läbi! Amen.

Kristus ütleb: Inimene ei ela mitte üksipäinis leiwast, waid igast ühest sõnast, mis Jumala suust läbi käib! Amen.

Palved pärast söömaiega.

Meie tänane sind, Issand Jumal, taewane Isa, Jeesuse Kristuse oma Issanda läbi, kõige sinu ande ja heategemise eest, kes sina elad ja walitsed igawesti! Amen.

Jumal olgu kiidetud ja tänatud söömise ja joomise ja oma kallil sõna eest; tema andku meile meie igapäewast leiba ja õnnistagu meid ka hinge poolest Jeesuse Kristuse, meie Issanda läbi! Amen.

Tänage Issandat, sest tema on helde ja tema heldus kestab igawesti! Amen.

Shtu palwe.

Helde taewane Isa! Sinu armu läbi on tänane päew mööda läinud. Sa oled mind elus ja terwisel hoidnud ja oled mind kõige kahju ja kurja eest kaitsnud ja warjanud. Selle pärast kiida Issandat, minu hing, ja kõik mis minu sees, tema püha nime! Jah, kiida Issandat, minu hing, ja ära unusta mitte tema heategemisi ära. Helde Jumal! Mina palun sind, hoia mind ka edespidi, nii kui ja mind siit saadik oled hoidnud. Lase mind sel ööl rahulisti hingata ja keela minust ära kõik kahju ja kurja. Anna mulle andeks kõik mu patud ja pühitse mu südant, et ma unesgi pattu ei tee. Hoia sel ööl ka kõiki mu omaksid ja armsaid ligidal ja kaugel. Warja meie keisrit ja kõiki ülemaid. Kaitse kõike ristirahvast. Õnnista mind, Issand, ja hoia mind; lase oma pale paista minu peale ja ole mulle armuline; tõsta oma pale minu peale ja anna mulle rahu! Amen.

Palwe, mis laps woodis peab paluma:

Armas Jeesus, tee mind wagaks,
Et ma rahulisti magaks;
Ja mu hinge pühitse,
Et saan üksford taewasje!

V. Piibli lood.

1. Loomine.

1. Alguses lõi Jumal taewa ja maa. Aga maa oli tühi ja paljas ja pimedus oli sügavuse peal. Siis ütles Jumal esimesel päeval: „Saagu valgus!“ Ja valgus sai. Teisel päeval ütles Jumal: „Saagu laotus!“ Ja kohe oli sinine taewa laotus pea kohal ja pilved jooksiwad taewa all, otse nii kui see weel täna päew on. Kolmandal päeval ütles Jumal: „Wesi kogugu ühte paika, et kuiwa näikse!“ Ja sedamaid sündisiwad mered ja järwed ja jõed ja hallikad ja niisamuti kuitw maa, mäed ja orud ja lagedikud. Aga maapind oli weel paljas. Selle pärast ütles Jumal weel seltsamal päeval: „Maaft tärkaku noor rohi ja wiljalised puud, kus nende seeme sees on maa peal!“ Ja maa ajas noore rohu üles ja puud ja lilled ja iga taim kandis oma wilja, mõni õunu, teine marju, jälle teised taimed teri ehk seemne iwakeksi, otse niisama, kui see weel tänapäew on. Neljandal päeval ütles Jumal: „Saagu valgused taewa laotusesse, et nemad wahet teewad päewa ja öö wahela ja annawad walguft maa peale!“ Ja sedamaid paistis päike taewast maha ja kui öö kätte jõudis, siis säras kõik taewa laotus lugemata hulgaft tähtedest ja nende keskel kumas kuu. Aga weel ei olnud ühte ainuisti elawat looma maa peal. Selle pärast ütles Jumal

wiendal päewal: „Wesi figitagu suure hulga elawaid hingefid ja linnud lennaku maa peal taewa poole!“ Ja kohe lendasivad linnud taewa all ja kalad, pisukesed ja suured, ka walaskalad, ujusiwad wees. Ja kuendal päewal ütles Jumal: „Maa toogu wälja elawaid hingefid nende soo järele, lojufid ja roomajaid ja metselajaid!“ Ja korraga oli maa täis elajaid, suuri ja wäikesi.

2. Kui Jumal ju kõik muud oli loonud, siis ütles tema: „Tehkem inimese eneste näo järele eneste sarnasaks, et nemad walitsewad kalade üle, mis meres, ja lindude üle, mis taewa all, ja lojuste üle ja kõige maa üle!“ Ja Jumal lõi inimese oma näo järele, Jumala näo järele lõi ta tema mullast ja puhus tema ninasse elawat õhku: Nõnda sai inimene elawaks hingeks. Ja Jumal waatas kõige selle peale. mis ta oli teinud, ja waata, see oli väga hea. Nõnda sai taewas ja maa ja kõik nende wägi walmis kuue päewaga. Aga seitsmendal päewal hingas Jumal kõigest omast tegemisest ja õnnistas seitsmendat päewa ja pühitset teda pühapäewaks.

2. Batulangemine.

1. Esimese inimese nimi oli Adam ja tema naene oli Ewa. Mõlemad pani Jumal paradiisi aeda elama. Seal oli väga hea olla, sest aed oli ütlemata ilus ja kandis kõikjugu wilja, ilma et inimesel waewa oleks olnud. Inimesed ise oliwad pühad, head ja õiged. See oli paradiisi õnnis põli. Selle õndsja põlwe sisse pidiwad inimesed siis igawesti jääma, kui nad Jumala käsust üle ei astunud. Sest Jumal käsits inimest: „Kõigist aia puist wõid sa küll süüa, aga hea ja kurjatundmise puust, mis keht aeda, ei pea sa mitte jõöma, sest mil päewal sina sest jõöd, pead sa surma surema!“

2. Ühel päeval oli Gewa ükki keft aeda hea ja kurja tundmise puu ligidal. Siis tuli madu ja ütles Gewa wastu: „Kas see on nõnda, et Jumal on ütelnud: teie ei pea ei ühestgi rohuaia puust sööma?“ Naene kostis: „Küll meie sööme rohuaia punde wiljast, aga selle puu wiljast, mis keft aeda, on Jumal ütelnud: „Teie ei pea mitte sest sööma ega tema külge puutumata, et teie ei sure!“ Aga madu ütles naese wastu: „Teie ei pea mitte surma surema! Waid Jumal teab, et mil päeval teie sest sööte, siis saawad teie filmad lahti ja teie saate olema kui Jumal ja tunnete head ja kurja.“ Ja Gewa nägi, et puu hea oli roaks ja et ta filmadele himu tegi ja et puu armas oli, et ta targaks pidi tegema: Siis wõttis naene tema wiljast ja söi ja andis ka oma mehele ja tema söi ka.

3. Siis saiwad nende mõlemate filmad lahti ja nemad tundsiwad, et nad oliwad pattu teinud. Nemad oliwad Jumala käjust üle astunud, selle pärast tuli neile hirm

peale, nii et nad wäriſeſiwad. Korruga kuulſiwad nad Jumala healt ja pugefiwad Jumala palge eest ſeſt rohu-
 aia puude ſekka. Aga Jumal hüüdis Adamat: „Kus ſa
 oled?“ Siis koſtis Adam: „Ma kuulſin ſu healt rohu-
 aias ja kartſin, ſelle pärast pugefin ma eest ära.“ Jumal
 küſis: „Kas ſa oled ſöönud ſeſt puuſt, milleſt ma ſind
 keelſin ſöömaſt?“ Adam koſtis: „Maene, keda ſa mulle
 abikaasaks andſid, andis mulle ſeſt puuſt ja mina ſöin.“
 Siis ütles Jumal naeſe waſtu: „Miks ſa ſeda oled tei-
 nud?“ Maene koſtis: „Madu pettis mind ja mina ſöin.“

4. Siis ütles Jumal maa waſtu: „Et ſa ſeda oled
 teinud, ſiis oled ſina ära neetud kõikide lojuſte ſeaſt, mis
 wälja peal. Ma tahan wihawaenu tõſta ſinu ja naeſe
 wahela ja ſinu ſeenne ja tema ſeenne wahela: Seesama
 peab ſu pea rõhuma, aga ſina wõtad temale kanda rõhuda!“
 Ja naeſe waſtu ütles Jumal: „Ma tahan ſulle wäga palju
 walu ſaata ja mees peab ſinu üle walitſema.“ Aga Adama-
 male ütles Jumal: „Ära neetud on maa ſinu pärast! Ki-
 buwitſu ja ohakaid peab ta ſulle kaſwatama. Oma pale
 higi ſees pead ſa leiba ſööma, ſeni kui ſa jälle mullaks
 ſaad, kuſt ſa oled wõetud; ſeſt ſina oled põrm ja pead jälle
 põrmuks ſaama!“

5. Siis ajas Jumal Adama ja Gewa paradiiſi aiaſt
 wälja ja pani aia ukſe ette keerubid mõõgaga, mis nagu
 tuleleek ſinna ja tänna pööris, et ukſgi ei pidanud para-
 diiſi ſiſſe ſaama. Seſt ſaadik ei kanna maa mitte iſeenefſt
 wilja nagu paradiiſis, waid inimene peab teda ſuure wae-
 waga harima ja pale higi ſees omale leiba muretſema.
 Aga mis weel haledam: Inimene on patune ja patu pä-
 raſt tulewad tema peale kõikjugaſed hädad ja haigugaſed ja
 wiimaks ſurm ja hukatus.

3. Weeuputus.

1. Nadamale ja Gewale oli Jumal lapsi kinkinud. Kui need lapsed suureks saiwad, siis kinkis Jumal neile jälle lapsi. Nii sai inimesi palju maa peal. Aga mida suuremaks inimeste arv tõusis, seda suuremaks kasvamis ja inimeste kurjus maa peal. Kõik nende teod ja sõnad ja mõtted olivad kurjad. Seda nägi Jumal taewast ja ütles: „Ma tahan inimesed maa pealt ära kaotada; aga ma tahan neile weel aega anda patust pöördma sada ja kakskümme aastat.“

2. Aga üks mees leidis armu Jumala ees, sest ta oli waga ja õige. Selle mehe nimi oli Noa. Ja Jumal ütles Noa wastu: „Tee enesele laew, suur ja kõrge, palju kambritega ja kolme laega, ja tõrwa teda seespoolt ja wäljastpoolt pigiga. Sest mina tahan weeuputuse maa peale saata, et ma ära häwitan taewa alt kõik liha, kus eluwaim sees on. Aga sinuga tahan ma oma seaduse kindlasti teha ja sa pead laewa peale minema, sina ja sinu pojad, ja sinu naene ja su poegade naesed. Ja kõigist loomadest, mis maa peal elawad, ja kõigist lindudest pead sa kaks tükki enese juurde wõtma. Wõta ka kõikisugu rooga laewa kaasa, et sinul ja neil süüa on.“

3. Kui Noa kõik nõnda oli teinud, kui Jumal teda oli käskinud, ja kõik ju laewas olivad, siis pani Jumal laewa ukse tema järel kinni. Ja siis lõhkesiwad sügawuse hallikad ja taewa luugid tehti lahti ja 40 päewa ja 40 ööd üksi järi jadas wihma nii kangesti, nagu oleks teda ülevalt maha kallatud. Ja wett sai palju, nii palju, et

ta tõusis ja kõik luhad ja põllud wee alla mattis ja ka üle kõige kõrgemate mägede woolas. Siis uppusiwad kõik inimesed ja elajad ja liinud ära ja ei peasenud ühte ainustgi.

4. Aga Noa ja kõik need, kes temaga laewas olid, jäiwad elusse. Sest weel tõstis laewa üles ja laew käis wee peal, seni kui weel ära alanes. Kui laew Urarati mäe otsa oli seisima jäänud, siis tegi Noa laewa akna lahti ja lastis kaarna wälja. Kaaren lendas sinna ja tänna ja ei tulnud mitte laewa tagasi. Siis lastis Noa tuike wälja, et näha saaks, kas weel ju ära on kahanenud; aga tuike ei leidnud mitte kuiwa maad ja tuli tema juurde tagasi laewa. Seitse päewa pärast lastis Noa teist korda tuike laewast wälja; see tuli õhtu ajal ta juurde tagasi ja õlipuu leht oli tema juures. Sest tundis Noa, et weel oli maa pealt kahanenud. Aga ta wotas weel seitse päewa ja lastis kolmat korda tuike wälja ja see ei tulnud enam

tema juurde tagasi. Siis wõttis Noa laewa katuse ära ja waata, maa oli tahe.

5. Siis ütles Jumal Noale: „Mine laewast wälja, sina ja sinu naene ja sinu pojad ja sinu poegade naesed ja kõik elajad, mis sinu juures on!“ Ja Noa läks wälja kõigega, mis laewas oli. Noa ehitas altari Jumalale ja ohwerdas põletamise ohwrid altari peal. Siis ütles Jumal: „Ei pea edespidi kõigil maailma päiwil mitte lõpma ei seemendamine ega lõikus, ei külm ega palaw, ei sui ega talw, ei päew ega öö.“ Ja Jumal õnnistas Noat ja ütles weel: „Oma wikerkaare olen ma pilwesse pannud, see peab seaduse täheks olema inimu ja maa wahel.“

4. Peawanemad.

1. Kawa aega pärast Noat elas jälle üks waga mees. Selle nimi oli Abraham. Selle Abrahami juure tuli Jumal ja ütles temale: „Mine omalt maalt ja oma sugulaste seltsist ja oma isa kojast ära sinna maale, mis ma sulle tahan näidata. Ma tahan sind suureks rahwaks teha, sind õnnistada ja sinu nime suureks teha ja sinu sees peawad kõik suguwõsjad maa peal õnnistatud saama.“

2. Abraham kuulis Jumala käsku ja läks oma naese Saara ja kõige oma waraga Kanaani maale. Mõlemad oliwad ju wanad, aga Jumal ei olnud neile weel mitte last kinkinud. Siis ütles Jumal Abrahamile: „Selle maa tahan mina sulle ja sinu soole anda. Ja aasta pärast peab Saaral poeg olema ja sina pead temale nime panema Izaak!“ Abraham uskus seda sõna ja seda arwas Jumal temale diguseks.

3. Nasta pärast sündis Izaak. Ta oli hea laps ja oma wanematele armas kui filmatera. Kui Izaak ju poi-

fikseks oli kaswanud, ütles Jumal Abrahami vastu: „Wõta oma poeg Izaak, kes sinu ainus poeg on ja keda sa armastad, ja mine Moria maale ja ohwerda teda seal põletamise ohwriks ühe mäe peal, mis ma sulle tahan welda!“ Küll oli see käft raske täita! Aga Abraham läks kohe teele ja jõudis kolmandal päewal Moria maale. Mäe all pani ta ohwri puud oma poja selga ja wõttis tule ja noa enese kätte ja mõlemad läkijwad ühtlasi mäe otsa. Minnes ütles Izaak isale: „Isa waata, siin on tuli ja puud, aga kus on tall põletamise ohwriks?“ Isa kostis: „Külap Jumal katjub enesele talle põletamise ohwriks, mu poeg!“ Kui mõlemad mäe otsa oliwad saanud, ehitas Abraham sinna altari üles ja seadis puud altari peale ja sidus oma poja Isaaki kinni ja pani ta altari peale puude otsa. Siis

pistis Abraham käe wälja ja wõttis noa, et ta pidi oma poja ära tapma. Aga Iisanda ingel hüüdis tema vastu: „Abraham, Abraham! Ära pista oma kätt poisi külge ja

ära tee temale midagi!" Abraham tõstis oma filmad üles ja nägi, et üks jäär oli tema selja taga sarwist kinni rägastikus; selle jäära ohwerdas tema põletamise ohwriks oma poja ajemele. Aga siis ütles Jumal Abrahamile: "Et sa oled täiesti mu sõna kuulnud ja ei ole oma ainuist poegagi mulle mitte ära keelnud, selle pärast tahan ma sind tõesti õnnistada ja su soo wäga paljuks teha nõnda kui taewa tähed ja kui liiw, mis mere ääres. Sa sinu soo sees peawad kõik maailma rahwas õnnistatud saama." Siis läks Abraham jälle koju tagasi.

4. Izaak oli wäga mees ja Jumal oli temaga. Tal oli kaks poega Gejaw ja Jakob. Ja Gejaw sai wäga wihajeks Jakobi peale, sest et ta isa õnnistuse tema käest enesele oli petnud, ja ähwardas teda ära tappa. Aga Jakob põgenes oma wenna eest ära sinna maale, kust tema wana isa Abraham oli wälja läinud. Teel nägi ta ühel ööl und: Redel seisis maa peal ja tema ots ulatas taewasse ja Jumala inglid olivad üles minemas ja maha tulemas. Ja Jumal seisis üleweel ja ütles Jakobi wastu: "Mina olen su isa Abrahami ja Izaaki Jumal. Selle maa, kus peal sa magad, tahan ma sulle ja su soole anda. Sa waata, mina olen sinuga ja tahan sind hoida kõigis paigus!" Ja Jumal oli Jakobiga ja hoidis ja õnnistas teda wõeral maal, nii et ta wäga rikkaks sai, ja wiis ta jälle tagasi Kanaani maale ja pani temale uue nime Iisrael.

5. Joosep ja tema wennad.

1. Jakobil oli kaksteistkümmend poega. Ühte poega, Joosep nimi, armastas isa enam kui kõiki teisi ja tegi temale kirju kuu. Sest Joosep oli hea laps ja kuulis alati oma isa sõna. Aga teised wennad wihkasiwad Joosepit, sest

et ta nende pahad teod isale ära rääkis, ja ei võinud temaga head sõnagi rääkida. Pealegi nägi Joosep und ja rääkis seda oma vendadele: „Meie olime väljal vihtu lüümas ja minu viht tõusis püsti ja teie vihud kummardasivad minu vihtu ette.“ Siis ütlesivad vennad: „Kas sina tahad meie üle kuningaks saada?“ Teine kord nägi Joosep jälle und ja jutustas: „Päike ja kuu ja üksteistkümmend tähte tulivad ja kummardasivad minu ette.“ Siis sõitles teda isa: „Kas mina ja su ema ja su vennad peame tulema ja sind kummardama?“ Aga vennad vihtasivad teda veel enam kui enne.

2. Ühel päeval olivad vennad Seekemis karja hoidmas. Siis ütles isa Joosepi vastu: „Mine waata, kas su vendade käsi hästi käib ja kas karjaga hea lugu!“ Joosep läks. Aga kui vennad teda kaugelt nägid, ütlesivad nemad: „Waata, sealt tuleb unenägi, tulge, tapame tema ära ja wiskame auku ja ütleme siis: Kuri elajas on ta ära jõunud! Siis saame näha, mis tema unenäod on.“ Aga kõige wanem wend Ruuben ütles: „Ärge walage werd, waid wiskate ta auku kõrbe!“ Sest tema tahtis Joosepi pärast salaja august välja tõmmata ja isa juure tagasi saata. Kui Joosep wendade juure jõudis, wõtsivad nemad kirju kuue tema seljast ära ja wiskasivad ta auku, kus wett sees ei olnud, ja istusivad maha leiba wõtma.

3. Söögi ajal läks üks woor kaupmehi neist mööda oma kaupa Egiptuse maale wiima. Siis ütles üks wend, Juuda nimi, teiste vastu: „Mis kasu meil sest on, et meie oma wenna ära tapame? Paremini ütleme ta kaupmeestele ära, siis wiiake ta ära kaugemale maale ja meie saame raha pealegi.“ Wennad wõtsivad Juuda nõuu kuulda ja müüsiwad Joosepi ära kahetümne hobetüki eest. Pärast tapsivad nad fikytalle ära, kasisivad Joosepi kirju

kuue were siise ja saativad ta siis isa kätte ja lastivad temale ütelda: „Selle kuue oleme meie leidnud, et tunnista, kas see on su poja kuub!“ Kui Jakob kuube nägi, käreistas ta oma riided lõhki ja pani kotiriide omale selga, nuttis ja ütles: „See on mu poja kuub! Kuri elajas on ta ära sõõnud, Joosep on tõesti ära murtud! Küll ma lähen leinates oma poja juurde hauda!“

6. Joosep ja Potiwar.

1. Kaupmehed wiisivad Joosepi Egiptuse maale ja müüsid ta seal kuninga ülemale teenrile ära. Selle teenri nimi oli Potiwar. Joosep teenis Potiwari auusasti ja ustavasti ja Jumal õnnistas teda, nii et kõik tööd, mis Joosep tegi, hästi lorda läksivad. Seda nägi Potiwar ja pani Joosepi kõige oma koja ülewaatajaks. Ta seft ajast oli Jumala õnnistus kõiges, mis temal oli, kodus ja wäljal.

2. Ühel päewal oli Joosep ükspäini kodus. Siis hakkas Potiwari naene tema kuuest kinni ja tahtis, et Joosep pidi pattu tegema. Aga Joosep ütles: „Kuidas peaksin ma seda suurt kurja tegema ja Jumala wastu pattu tegema?“ Ta kui Joosep seda sai ütelnud, jättis ta oma kuue tema kätte ja põgenes ära õue. Aga kui Potiwar koju tuli, näitas tema naene talle Joosepi kuube ja ütles: „See wõdras sulane, kelle sa oled oma koja ülewaatajaks seadnud, tuli mu juure ja tahtis, et ma pidin pattu tegema. Aga ma hüüdsin suure healega appi ja tema põgenes ära õue, näe siin on ta kuub, mis ta siia jättis, kui ma teda kui kurjategijat kinni wõtta tahtsin.“ Potiwar uskus oma naese juttu ja wiskas Joosepi ilma ülekuulamata wangitorni.

3. Ka wangitornis oli Jumal Joosepiga ja tegi, et ta armas oli wangihoone ülema meelest, nii et see kõik

wangid Joosepi ülewaatamise alla andis. Ühel hommikul leidis Joosep kaks wangi koguni mures olevat, need olivad kuninga keldriteenrite ülewaataja ja pagarite ülewaataja. Joosep küsis nende käest: „Miks teie täna nii mures olete?“ Wangid kostsid: „Meie oleme und näinud ja keegi ei osta meile meie unenägu ära seletada.“ Joosep ütles: „Seletused on Jumala käes. Aga jutustage mulle oma unenäod!“ Esiti jutustas keldriteenrite ülewaataja: „Ma nägin unes: Wiinapuu oli mu ees, sel oli kolm oksa, need paktasid, ditsesid ja marjad said walmis. Siis oli kuninga karikas mu käes, ma pigistasin wiinamarjad karikasisse ja andsin karika kuninga kätte.“ Siis kostis Joosep: „Kolm oksa on kolm päewa, siis paneb sind kuningas jälle su ameti peale. Aga pea mind meeles, kui su käsi hästi käib!“ Kui pagarite ülewaataja seda seletust kuulis, jutustas tema ka oma unenäo: „Kolm punutud korwi olivad mu pea peal ja kõige pealmises korwis oli kõiksugu pagari rooga ja linnud söiwad seda korwist mu pea pealt.“ Siis wastas Joosep: „Kolm korwi on kolm päewa, siis poob kuningas sind puu külge ja linnud sööwad su liha sinu pealt ära.“ Kolmandal päewal oli kuninga sündimise päew: Siis tõstis kuningas keldriteenrite ülewaataja oma endise ameti peale tagasi, aga pagarite ülewaataja lastis ta üles puua ja linnud söiwad liha tema luude pealt ära. Aga keldriteenrite ülewaataja ei pidanud Joosepit mitte meeles ja nõnda jäi ilma süüta Joosep weel wangi.

7. Joosep ja Baarao.

1. Kahe aasta pärast nägi kuningas, keda Baarao's hiiiti, und: Kuningas seisis Niiluse jõe ääres ja jdest tulivad seitse lihawat lehma wälja ja pärast seitse lahja lehma;

aga lahjad lehmad sõiwad lihawad lehmad ära ja ei läinud ometi mitte lihawamaks. Siis ärkas Baarao üles. Aga kui ta jälle magama uinus, nägi ta uuesti und: Seitse wiljapead kaswasiwad üheft kõrrest wälja, jämedad ja head, aga selle järele kaswasiwad septsamast kõrrest seitse peenikeft ja kõrwenud wiljapead wälja; aga kõrwenud wiljapead neelasiwad jämedad pead alla ja ei läinud ometi mitte paksemaks. Kui kuningas hommiku üles ärkas, kutsus ta kõik Egiptuse maa targad mehed kokku, et nad pidiwad temale tema unenäod ära seletama. Aga üksigi ei ojanud neid ära seletada. Siis ütles keldriteenrite ülewaataja Baaraole: „Kui mina ja pagarite ülewaataja wangis olime, siis nägime meie mõlemad und, ja wangide ülewaataja seletas meile meie unenäod ära ja kõik on otse nõnda jündinud.“

2. Siis lastis Baarao Joosepi wangihoonest enese ette tuua ja jutustas temale oma unenäod ära. Ja Joosep ütles: „Mõlemad unenäod lähewad ühte! Jumal on Baaraole teada andnud, mis ta tahab teha. Seitse head lehma ja seitse täis wiljapead on seitse aastat: Siis kaswab wilja nii palju, et teda keegi ei jõua ära süüa. Seitse lahja lehma ja seitse tühja wiljapead on ka seitse aastat: Siis paneb põud põllud kinni, et wilja sugugi ei kaswa, ja suur nälg tuleb Egiptuse maa üle. Selle pärast pangu kuningas nüüd üks mõistlik ja tark mees Egiptuse maa üle, et ta wiienda osa kõigest wiljast seitsemel rohke wilja aastal kokku kogub ja magasiitadesse paigale paneb, et seitsemel nälja aastal võtta oleks ja rahwas mitte nälga ei sure.“ Siis pani Baarao Joosepi kõige Egiptuse maa üle, nii et üksi kuningas ise temast weel ülem oli. Ja kuningas pani oma sõrmuse Joosepi sõrme ja kallid riided tema selga, kuldee tema kaela, lastis teda küniga tõllas sõita ja käs kis tema ees hüüda: „Igaüks heitku põlwili maha!“

3. Kui nälja aastad kätte tulivad, lõppis rahva wilja tagawara warsti otsa. Ja rahwas läks Baarao juure ja palus wilja. Aga Baarao ütles: „Minge Joosepi juure, mis tema teile ütleb, seda tehke!“ Siis läks kõik rahwas Joosepi juure ja tema tegi magasiad lahti ja müüs wilja Egiptuse rahwale ja kõigele maailmale, sest nälg oli wõimust saanud kõigil mail seal ümberkaudu.

8. Joosep ja Israel.

1. Ühel päewal tulivad kümme wõõra maa meest Joosepi juurde, kummardasid maani tema ette ja palusid wilja osta. Need olid Joosepi wennad. Nemad ei tunnud Joosepit mitte, aga Joosep tundis nemad kohe ära. Siiski ei andnud ta sest märki, waid tahtis neid läbi katsuda, kas nad weel nii armunud ja delad on kui enne. Selle pärast rääkis ta keelemehed läbi waljusti nendega ja ütles: „Teie olete jalajad maakuulajad, teie olete tulnud kuulama, kust poolt kõige hõlpsam on Egiptuse maa kallale tungida.“ Nemad kostsid: „Ei mitte, mu isand! Meie oleme Kanaani maalt. Meid oli kaksteistkümmend wenda, noorem on praegu isa juures, ühte ei ole enam olemas, ja meie kümme oleme siin.“ Joosep pani nad kolmeks päewaks wahi alla ja siis ütles ta neile: „Kui teie õiged mehed olete, siis jäägu üks teie seast wangihoonesse, aga teised wiigu wilja koju ja toogu oma ndorema wenna minu juurde, siis ma näen, kas teie kõne tõsi on.“ Siis ütlesid wennad isekeskes: „Seda kõik sünnib meile jelle pärast, et meie oma wenna ära müütime; Jumal tasub meile meie patu kätte!“ Ja Siimeon seoti kinni ja wiidi wangitorni.

2. Isa Jakob ehmatas ära, kui kõigest üheksa poega wilja woriga tema õue peale jõudsid. Ja kui nemad olid kõik ära rääkinud, mis Joosep oli ütelnud, siis kae-

bas Jakob: „Teie teete mind lapfist lahti! Joosepit ei ole enam, Siimeoni ei ole enam ja Benjamin tahate teie ka ära võtta. Mu noorem poeg Benjamin ei pea mitte teiega Egiptuse maale minema!“ Aga kui lõikuse aeg kätte jõudis, ei olnud põldude pealt midagi lõigata, sest põud oli kõik ära põletanud. Egiptusest õstetud vilja lõppis ka otsa. Siis ütles Jakob: „Minge jälle ja ostke meile leiba!“ Aga Juuda kostis: „Muidu meie ei saa ühte teragi kui Benjamin mitte meie kaasas ei ole. Mina tahan tema eest käemees olla, et ta Egiptusest jälle tagasi tuleb!“ Siis laskis Jakob ka oma noorema poja teele minna.

3. Joosepi ette jõudes kummardasivad nad maani ja andsivad talle meelehead. Aga Joosep teretas neid lahkesti ja küsis: „Kas teie wana isa käsi hästi käib?“ Nemad kostsivad: „Su sulase, meie isa, käsi käib hästi!“ Siis küsis Joosep Benjamini nähes: „Kas see on teie noorem wend?“ Ja Benjamini enese wastu ütles tema: „Sumal olgu fulle armuline, mu poeg!“ Aga siis läks Joosepi süda nii haledaks, et ta oma kambri ruttas ja nuttis. Siis tõi Joosep Siimeoni nende juure ja pani nad wanaduse järele lauda istuma; ja nemad panivad seda väga imeks, kust ta teadis, kui wanad nad olivad.

4. Pärast lõunat kästis Joosep oma majapidajat: „Täida nende meeste kotid wiljaga ja pane noorema kotti mu hõbekarikas!“ Kui nad teisel hommikul olivad linnast wälja läinud, ajas majapidaja neid taga ja ütles neile: „Miks tasute teie head kurjaga ja olete mu isanda hõberikarika ära warastanud?“ Nemad wastasivad: „Kelle juustka karikas leitakse, see peab surema ja meie kõik tahame siis ju isanda sulasiks jääda.“ Majapidaja otsis kõikide kotid läbi ja karikas leiti Benjamini kotist. Siis kärestasivad nemad oma riided lõhki ja läksivad linna tagasi. Ja Joo-

sep ütles: „Mis tegu see on, mis teie olete teinud?“ Juuda kostis: „Sumal on su sulasid karistanud, waata, meie jääme kõik su sulasiks!“ Joosep kostis: „Teie teised minge rahuga, muud kui see mees, kelle kottist karikas leiti, jääb mulle sulaseks.“ Siis ütles Juuda: „Mu isand! Meie isa armastab selle poja hinge väga. Kui meie koju jõuame ja see noormees ei ole mitte meie seas, siis saadaksime oma isa hallid juuksed murega hauda. Mina tahan tema asemel sinu sulaseks jääda!“

5. Siis ei wõinud Joosep ennast enam pidada. Ta hakkas suure healega nutma ja ütles: „Mina olen Joosep, teie wend, keda teie olete ära müünud! Kas mu isa alles elab?“ Wennad ehmatasiwad nii ära, et nad sõnagi suust ei saanud. Aga Joosep ütles: „Minge ja ütelge mu isale: Nõnda ütleb su poeg Joosep: Sumal on mind isandaks pannud Egiptuse maa üle. Tule mu juure ja ela Kooseni maal kõige oma perega, seal tahan ma sind toita!“ Ja ta hakkas Benjamini ümber kaela ja andis kõigile oma wen-

dadele juud. Pärast saatis ta nemad suurte kingitustega isa juure. Tema viimne sõna oli: „Ärge riielge mitte tee peal!”

6. Kui Joosepi vennad Nanaani maale tagasi jõudsid, ütlesivad nad oma isa vastu: „Joosep elab ja on walitseja üle kõige Egiptuse maa. Ja sina pead tema juure minema Egiptuse maale ja seal tema juures elama.“ Jakob ehmatas nõnda ära, et ta seda sõnumit uskuda ei jaksanud. Aga kui ta nägi wanakrid, mis Joosep tema järele oli läkitanud, siis uskus ta poegade sõnet ja ütles: „Küüd tahan ma surra, et mu filmad weel on find näha saanud!” Joosep toitisi oma isa ja oma wendi ja kõif oma isa peret, seni kui näljaaeg mööda läks, ja siis jäiwad nemad kõif Jooseni maale elama ja neid nimetati Jakobi uue nime järele Israeli rahwaks.

9. Mooses.

1. Mitu sada aastat pärast Joosepit walitses Egiptuse maa üle üks wali kuningas. See ütles: „Waata, Israeli rahwast on enam kui meid, püüdkem neid kawalusega wähendada!” Siis paniwad nemad sundijad nende üle, neid raske teoga waewama telliskiwide kallal ja wäljal. Aga mida enam neid waewati seda enam neid sai. Siis andis Baarao oma rahwale käsu: „Kõif poeglapsed, mis Israeli rahwale sünniwad, peate teie jõkke wiskama ja kõif tütarlapsed elusse jätma!” Sel ajal sündis ühele Israeli mehele, Amram nimi, ja tema naesele Johebetile poeg ja see oli wäga ilus laps. Wanemate süda ei kannud oma lapsukest wette wistata, selle pärast hoidis ema teda kolm kuud warjul. Aga kui ta enam ei wõinud oma last eest ära peita, siis wõttis ema laeka pillirooft ja tõrwas teda

mäewaiguga ja pigiga, nii et ta tilkagi wett läbi ei lastnud. Siis pani ta lapse laekasse ja laeka Niiluse jõkke kõrkjate sisse. Ja waata! Waarao tütar tuli jõe äärde ennast pesema. Ta nägi laekast ja lastis ta enese juure tuua. Kuninga tütar wõttis laeka lahti ja waata, ilus lapsukene oli sees, ta firutas oma käed waatajale wastu ja

hakkas haledasti nutma. Siis ütles Waarao tütar: „See on üks Israeli rahwa laps!“ Ja kuninga tütar heitis lapsukese peale armu ja wõttis ta omale pojaks ja pani temale nimeks Mooses, sest ta ütles: „Ma olen ta tweest wälja tõmbanud!“ Ja Mooset õpetati kõiges Egiptuse rahwa tarkuses ja ta oli wägew sõnades ja tegudes.

2. Kui Mooses oli suureks saanud, siis mõtles tema: „Ma tahan wälja minna ja oma rahwa Egiptuse orjapõlwest ära peasta!“ Rahwa juure minnes nägi ta, et üks

Egiptuse mees Israeli meest pekksis. Mooses lõi Egiptuse mehe maha ja mattis ta liiva sisse. Teisel päeval nägi ta, et kats Israeli meest taplesivad. Mooses astus ligi ja ütles sellele, kes oma ligimesele liiga tegi: „Miks sa pekjad oma ligimest?“ Mees kostis: „Kes on sind kohtu- mõistjaks meie üle pannud? Kas sa tahad mind ka ära tappa nagu sa eile Egiptuse mehe ära tapsid?“ Siis ehmatas Mooses ära, sest ta nägi, et see asi oli awalikuks saanud. Ja Mooses põgenes Midjani maale.

3. Ühel päeval oli Mooses karjaga Dorebi mäe ligidal. Korraga nägi ta: Kibuwitja pöösas põles, aga ometi ei põlenud ta mitte ära. Mooses läks ligemale vaatama, mis imelugu see on. Aga Jumal hüüdis tema vastu kibuwitja pöösast: „Mooses, Mooses! Ära tule siia ligi, võta kingad jalast ära, sest see paik, kus peal sa seisad, on püha maa. Mina olen Jehoowa, Abrahami, Izaaki ja Jakobi Jumal.“ Mooses kattis siis oma filmad kinni, sest ta kartis Jumala peale waadates. Jumal ütles veel: „Küll ma olen oma rahwa wiletsust näinud ja olen maha tulnud, neid ära peastma ja neid Kanaani maale wiima, mis piima ja mett jookseb. Tule nüüd, ma tahan sind Waarao juurde läkitada, et sa Israeli Egiptusest wälja wiid!“

4. Mooses läks oma wenna Aroniga Waarao juurde ja ütles: „Kõnda ütleb Jehoowa, Israeli Jumal: Lase mu rahwas minna, et nad mulle püha peawad kõrbes!“ Aga Waarao wastas: „Kes on Jehoowa, et mina tema sõna pean kuulma? Mina ei lase Israeli rahwast mitte minna!“ Aga Jumal saatis üksteise järele kümme nuhtlust Egiptuse maa peale, kuni Waarao käsu andis: „Minge mu rahwa seast ära kõige oma pere ja rahwaga!“ Aga waewalt oli Israeli rahwas ära läinud, kui Waarao neid juure wäega taga ajas ja nad kätte sai, kui nad Bunase

mere ääres leeris olivad. Kolme külje peal oli vihase Baarao vägi, aga neljanda külje peal meri: Kuhugi ei võinud Iisrael ära peafeda. Aga Jumal ütles Moosese vastu: „Siruta oma käsi mere poole ja löö kепiga!“ Ja sedamaid lahkus meri kaheks, wesi kahel pool kui müür, aga keskel kuitw tee. Seda teed mööda läks Iisraeli rahwas kuiwa peal kest merest läbi. Siis ajasiwad Egiptuse sõjawäed neid taga kuni nad kest merd jõudsiwad. Aga siis sirutas Mooses Jumala käsu peale teist korda oma käe wälja mere poole ja lõi kепiga. Ja kohe pahwatas wesi kahelt poolt üle Egiptuse wäe pea kokku, nii et kõik ära uppusiwad. Iisraeli rahwas nägi nende surrukehajid mere ääres ja kartis Jehoowat. Aga Mooses ja Aaron ja Iisraeli lapsed laulsiwad Jumalale kiituse laulu.

5. Kui Iisraeli rahwas ju kolm tuud oli kõrbe teed käinud, siis jõndis ta Siinai mäe juure. Rahwas jäi mäe alla, aga Mooses läks mäe otsa. Ja mägi suitses

ja wäriſes wäga, paks pilw oli mäe kohal ja kange paſuna heal oli kuulda. Siis tuli Jumal taewaſt maha ja kirjutas oma kümme käſtu kahe kiwilaua peale ja andis need lauad Moofeſe kätte. Ka palju muid käſtuſid andis Jumal Iſraeli rahwale ja Moofeſ kirjutas kõik need ſõnad üles, mis Jumal oli rääkinud.

6. Seft ſaadik kui Iſraeli rahwas Punafeſt mereſt oli läbi läinud, andis Jumal neile taewaſt manna ſüüa, ſee oli iga hommiku kui kaſte maas ja Iſraeli lapsed forjaſiwad teda hommiku päewa jaoks. Aga kuuendal päewal pidiwad nad kahe päewa jaoks forjama, ſeft hingamiſe päewal ei ſadanud mitte manna taewaſt. Nii jöötis Jumal Iſraeli kõrbes. Ja kui neil juna ei olnud, ſiis löi Moofeſ kепiga wett kaljuſt wälja. Sellegi pärast nurifeſ Iſraeli rahwas ſagedaſti Jumala waſtu ja Jumal pidi neid mitu korda raſkeſti karistama. Kui nad ühekorra jälle nurifeſiwad, ütles Jumal: „Ütſgi neift, kes Egiptuſe maalt wälja tulnud, ei pea Kanaani maad näha ſaama, kui aga Joofua ja Kaalep, kes mitte ei olnud nurifeſenud, ja lapsed alla kahekümne aasta!“ Selle pärast pidi Iſrael nelikümmend aastat kõrbes elama, ſeni kui kõik need, kes mehe eas Egiptuſe maalt oliwad wälja tulnud, ära ſuriwad. Ka Moofeſ ſuri Keebo mäe peal ära. Aga Joofua wiis Iſraeli rahwa Kanaani maale ja Jumal andis neile ſelle maa päriſoſaks kätte, mis ta Abrahamile oli töotanud. Ja ſee oli hea maa, mis piima ja mett jookſis.

10. Saawet.

1. Mitu ſada aastat oli ju Iſraeli rahwas Kanaani maal elanud, ſiis walitſes Iſraeli üle üks kuningas, ſelle nimi oli Saul. Ja ſõda töuſis Iſraeli ja Wiliſti rahwa

wahel. Sõjawäed seisivad wastastikku, teine teise mäe harja peal ja org oli nende wahel. Siis tuli Wilisti leerist mees wälja, Koljat nimi. See oli kuus küünart ja üks waks pikk, wastkübar oli tal peas, soomuste wiisi tehtud raudriie seljas ja ta piigiwars oli kui lõngapoom. See Koljat hüüdis Iisraeli wäehulkade wastu: „Walitsege eneste seas üks mees wälja, kes minu wastu wõitleb! Kui tema minu üle wõimust saab, siis tahame meie teie sulasiks jääda; aga kui mina tema ära wõidan, siis peate teie meid teenima.“ Aga Iisraeli meeste seas ei olnud ühte ainustgi, kes oleks julgenud Koljati wastu hakata. Siis töötas kuningas: „Kes Koljati maha lööb, selle teen ma wäga rikaks ja jätan tema isamaja maksust lahti ja annan temale oma tütre naeseks!“ Siisgi ei läinud keegi wälja, sest kõik kartsiwad suurt Koljatit.

2. Siis tuli Daawet kuninga juure ja ütles: „Mina tahan minna ja selle Wilisti mehega sõdida!“ Saul wastas: „Sina ei wõi mitte wälja minna, sest sa oled karjane ja alles noor inimene, aga tema on lapsest saadik sõjamees.“ Aga Daawet ütles: „Ma olin karjane oma isa lammaste juures ja lõukoer tuli karuga karja sekka ja wiis ühe lamba ära, aga ma läksin neile järele, peastsin lamba ära ja lõin lõukoera ja karu maha. Jehoowa, kes mind lõukoera käest ja karu käest peastnud, küll tema peastab mind ka Wilisti mehe käest.“ Siis ütles Saul: „Mina ja Jehoowa olgu sinuga!“ Ja Saul pani oma raudriided Daaweti selga ja mõõga tema wööle. Aga kui Daawet tahtis nende riietega käia, siis ütles ta: „Ei ma wõi nendega käia, sest ma pole nendega õppinud.“ Daawet pani raudriided seljast maha, wõttis oma kapi kätte ja walitses enesele wiis siledat kiwi jõeist ja pani nad oma karjatse pauna ja ling oli ta käes. Nii läks Daawet Wilisti mehe wastu.

3. Kui Koljat nägi Taawetit tulewat, hirtwitas ta ja ütles: „Kas ma koer olen, et sa lepiga minu juure tuled?“ Aga Taawet kostis: „Sina tuled minu juure mõõgaga ja piigiga ja odaga, aga mina tulen sinu juure wägede Jehoowa nimel, keda sina oled teotanud. Tänapäew tahab Jehoowa sind mu kätte anda, et kõik maailm teada saab, et Iisraelil on Jumal.“ Kui Koljat ju ligi jõudis,

piistis Taawet ruttu kää pauna, wöttis sealt kivi wälja ja wiiskas linguga Wilisti mehe pea otja, nii et ta filmili maha langes. Ja Taawet jooksis juurde ja tõmbas Koljati mõõga tupest wälja ja raius sellega ta pea otjast ära.

4. Kui Wilisti rahwas nägi, et nende wägew mees oli ära surnud, siis põgenesiwad nemad ära. Aga Iisraeli mehed ajasiwad neid taga ja riisusiwad nende leeri. Kui Taawet sõjast tagasi tuli, laulsiwad Iisraeli naesed ridas-tifku: „Saul on lõõnud oma tuhat, aga Taawet kümme-

tuhat!" See oli Sauli meelest paha ja ta ütles: „Kas siis tema wiimaks peab kuningaks saama?" Siisgi andis ta oma tütre Miikali Daawetile naeseks.

5. Kui Saul oli ära surnud, sai Daawet kuningaks tema asemel. Daawet oli waga ja kartis Jumalat ja Jumal oli temaga, nii et ta kõik Iisraeli rahwa waenlased ära wõitis. Ühel päewal tuli prohwet Naatan kinga juurde. Kuningas ütles temale: „Waata, mina elan seedripuu kajas, aga Jumala laekas seisab telkide all!" Naatan kostis: „Kõnda ütleb Jehoowa: Sina ei pea mulle mitte koda üles ehitama, waid sinu poeg; ja ma tahan tema kuningriigi auujärje kinnitada igaweseks ajaks."

6. Daawetil oli poeg, Absalom nimi. See oli kõige ilusam mees Iisraelis, jalatallast pealaeni ei olnud temal wiga. Aga tema süda oli jalalik ja tige. Kawalasti warastas ta Iisraeli meeste südamed ära. Wara hommiku seisis ta linna wärawa ees tee ääres ja ütles iga mehe wastu, kes mõne tüliasia pärast kinga jutule läks: „Sinu asi on hea ja õige, aga kes paneb mind kohtumõistjaks siia maale, et mina igale mehele õigust mõistaksin?" Ja kui keegi teda kummardas, siis hakkas ta temale kaela ja andis talle suud. Ühel päewal läks Absalom Gebroni ohwerdama. Seal lastis ta pafunat puhuda ja hüüda: „Absalom on kuningaks saanud!" Ja palju rahwast kogus ta juure. Kui Daawet seda kuulda sai, põgenes ta oma sulastega Absalomini eest ära. Aga pärast kogus ta sõjawäge ja sõda hakkas Daaweti meeste ja Absalomini meeste wahel põlema. Daaweti mehed saiwad wõitu, aga Absalomini mehed põgenesiwad ära. Absalom ise põgenes hobueesli seljas, aga kui ta ihe suure tamme alla sai, kellel keerud oksad oliwad, jäi ta karwu pidi tamme otsa rippuma, aga hobueesl läks oma teed. Kui Daaweti wäepealik ta sealt leidis, lõi ta

Abjalomi furnuks ja wiskas ta auku ja iga möödamineja wiskas ühe kiwi sinna auku, kuni seft wäga suur hummik sai.

7. Taawetil oli ka üks hea poeg, selle nimi oli Saalomon. See sai kuningaks, kui Taawet ära suri. Saalomoni juurde tuli Jumal unes ja ütles temale: „Palu mis ma sulle pean andma!“ Saalomon palus: „Anna oma sulasele süda, mis Jumala sõna kuulab!“ Siis ütles Jumal: „Et ja seda oled palunud ja ei mitte pikka iga ega rikkust ega oma waenlaste hinge, siis tahan ma sulle targa ja mõistliku südamega anda ja pealegi rikkust ja auu ja pika eluea.“ Ja Saalomoni tarkus oli nii suur, et mõned ilma otjast tuliwad tema tarkust kuulma. Saalomon ehitas ka Jehoowale ilusa püha kotta Jerusalema linna. Ja kõik tema walitjuse aeg oli rahu ja õnnistuse aeg. Aga weel pidi maailm tuhat aastat ootama, enne kui õige Taaweti poeg tuli, kelle kuningriik igawesti kestab. See oli Jeesus, maailma Õnnistegija.

11. Jeesuse sünnimine.

1. Ja sünnis, et sõna keisrifest wälja läks, et kõik maailm pidi üles kirjutatama. Ja kõik läksiwad endid lastma üles kirjutada, igauks oma linna. Siis läks ka Joosep Kalilea maalt Naatjareti linnast Juuda maale Taaweti linna, mis hüütakse Betlemaks, selle pärast, et ta oli Taaweti poeg ja pärismaalt, et ta ennast pidi üles kirjutama Maria oma kihlatud naesega. Kui nemad seal oliwad, sünnis Jeesus. Maria mähtis ta mähtmetesse ja pani ta maha sõime, sest neil ei olnud muud aset majas.

2. Sealsamas wäljal oliwad karjatsed öitses ja hoidsiwad ööse oma karja. Ja waata, Issanda ingel seisfis nende juures ja Issanda auu paistis nende ümber ja

nemad kartsiwad ülewäga. Aga ingel ütles neile: „Ärge kartke! Seft waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigele rahwale peab jaama, sest teile on täna Taaweti linnas Snnistegija sündinud, kes on Issand Kristus. Ja see olgu teile täheks: Teie leiate mähitud lapse sõimes magamast.“ Ja äkitselt oli inglisa taewa sõjawäe hull, need kiitsiwad Jumalat ja ütlesiwad: „Auu olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel!“

3. Kui inglid nende juurest oliwad ära läinud taewa, ütlesiwad karjatsed üks teise wastu: „Et läki müüd Betlenima ja waadakem s'eda asja, mis on sündinud, mis Issand meile on teada andnud!“ Ja nemad läksiwad rutusti ja leidsiwad Maria ja Joosepi ja lapsukesse sõimes magawat.

Aga kui nemad sawad näinud, laotasiwad nemad s'eda laiaki, mis neile seft lapsukesest oli räägitud. Kõik, kes s'eda lugu kuulsiwad, paniwad s'eda imeks. Aga Maria

pidas kõik need sõnad meeles ja mõtles nende peale oma südames.

12. Targad Hommikumaalt.

1. Kui Jeesus oli sündinud Betlemas Juuda maal kuninga Herodeese ajal, waata, siis tulivad targad homniku poolt Jerusalemma ja ütlesivad: „Kus on sündinud Juuda rahwa kuningas? Sest meie oleme tema tähte näinud Hommikumaal ja oleme tulnud teda kummardama.“ Aga kui kuningas seda kuulis, ehmatas tema väga ära ja kõik Jerusalema linn temaga. Herodes kogus siis ülemad preestrid ja kirjatundjad kokku ja küsis nende käest: „Ütelge, kus peab Kristus sündima?“ Nemad kostsid: „Betlemas Juuda maal, sest nõnda on prohvet Miika ette kuulutanud!“ Siis kutsus Herodes targad ja kuulas neilt dieti aega, mil täht oli paistnud. Ja ta ütles: „Minge nüüd Betlemnia ja kuulake dieti ja hästi lapsukesse järele ja kui teie teda leiate, siis kuulutage mulle, et ka mina tulen teda kummardama.“

2. Kui targad said kuningat kuulnud, läksivad nemad ära. Ja waata, täht, mis nemad Hommikumaal oliwad näinud, käis nende eel, kuni ta seisis kohe seal üleval, kus lapsuke oli. Aga kui nemad tähte nägid, said nemad ülewäga rõõmsaks. Ja kui nemad sinna kotta said, leidsid nemad lapsukesse Maria tema emaga ja heitsivad maha ja kummardasivad teda. Siis võtsivad nad oma waranduse lahti ja wiisivad temale andid: Kulda, wiirukit ja mirrit. Ja et Jumal neid unes kästis, et nemad mitte ei pidanud Herodeese juure tagasi minema, läksivad nemad teist teed tagasi oma maale.

13. Kaheteistkümmne aastane Jeesus templis.

1. Lapsetuene Jeesus kaswis ja sai kangeks waimust, täis tarkust, ja Jumala arm oli tema peal. Tema wanemad käiswad iga aasta Jerusalemas paasapühiks. Kui Jeesus kaheteistkümmne aastaseks sai, siis wõtsiwad wanemad tema kaasa Jerusalemma. Kui pühad mööda olivad ja nemad jälle koju läksiwad, siis jäi Jeesus Jerusalemma, aga tema wanemad ei teadnud seda mitte. Nemad mõtlesiwad teda teekäijate seltsis olevat, käiswad ühe päewa tee ära ja otsiswad teda sugulaste ja tutwate juurest. Aga kui nemad teda ei leidnud, läksiwad nemad tagasi Jerusalemma ja otsiswad teda sealt.

2. Kolme päewa pärast leidsiwad nemad ta pühas kojas istumat kesk õpetajate seas, neid kuulwat ja neilt

tüüsiwat. Aga kõik, kes teda kuulsiwad, paniwad tema mõistust imeks. Kui Joosep ja Maria teda nägivad, ütles

ema tema vastu: „Poeg, miks ja meile nõnda oled teinud? Waata, sinu isa ja mina oleme sind dieti waewaga otsinud.“ Jeesus kostis: „Mis see on, et teie mind olete otsinud? Eks teie ei teadnud, et ma ses pean olema, mis mu Isa päralt on?“ Aga nemad ei mõistnud mitte seda sõna. Jeesus läks siis wanematega Naatsjaretti tagasi ja kuulis nende sõna.

14. Jeesus kuulutab taewariiki.

1. Kui Jeesus kolmkümmend aastat wanaks oli saanud, siis läks ta Jordani jõele Ristija Johannese juurde, et teda pidi ristitama. Aga kui Jeesus ristitud oli, waata siis tehti taewas tema üle lahti ja Johannes nägi Sumala Waimu kui tuikeste taewast maha tulewat ja Jeesuse peale jääwat. Ja heal ütles taewast: „Seejünane on minu armas poeg, kellest mul hea meel on!“

2. Warsti pärast seda walitses Jeesus enesele kaksteistkümmend meest, kes alati tema juures olivad. Neid mehi nimetati jüingriteks. Need jüingrid olivad alati juures, kui Jeesus jutlust ütles, ehk rahwast õpetas, ehk imetegusid tegi. Jeesuse esimene jutlus oli: „Parandage meelt, sest taewariik on ligi tulnud!“ Kõige tähtsam on Jeesuse mäe jutlus. Siin ütles ta: „Õndsad on need, kes waimust waejed, sest nende päralt on taewariik. Õndsad need, kes kurwad on, sest nemad peawad saama rõõmustatud. Õndsad on tasased, sest nemad peawad maa pärima. Õndsad need, kellel nälg ja jänu on õiguse järele, sest nemad peawad täis saama. Õndsad on armulised, sest nemad peawad armu saama. Õndsad need, kes puhtad südamest, sest nemad peawad Sumalat nägema. Õndsad on rahunõudjad, sest neid peab Sumala lapsiks hüütama. Õndsad need, keda

taga kiusatakse õiguse pärast, sest nende pärast on taewariik.“
 Veel ütles ta: „Ärge mõtelge, et mina olen tulnud käsku ehk prohvetid kaotama. Mina ei ole tulnud neid kaotama, vaid tõeks tegema. Selle pärast peate teie täiesti waga olema, nõnda kui teie Isa taewas täiesti waga on.“

3. Ühekorra jutustas Jeesus järgmise loo: Üks rikas inimene oli, see ehitas enmast purpuri ja kalli linase riidega ja elas igapäew rõõmsasti ja juuresti. Aga üks waene oli, Saatsarus nimiti, see oli maas tema wärawa ees, täis pajjid. Tal ei olnud midagi süüa ja ta püüdis oma kõhtu täita leiba raasufesijst, mis rikka laua pealt maha lange-
 jiwad. Aga koerad tuliwad ja lakkusiwad tema pajjid. Kui waene suri, siis tuliwad inglid ja kandsiwad ta Abra-
 hami sülle. Rikas mees suri ka ja maeti maha. Ja kui ta põrgus juures walus oli ja oma silmad üles tõstis, siis nägi ta Abrahami kaugelt ja Saatsarust tema süles. Ja ta hüüdis ja ütles: „Isa Abraham, heida armu mu peale ja läkita Saatsarus, et ta oma sõrme otsa wette kastaks ja minu keelt jahutaks, sest mind waewatakse wäga ses tuleleegis!“ Aga Abraham kostis: „Hoeg, mõtle selle peale, et sa oma hea põlwe omas elus oled kätte saanud, nõnda-
 samuti Saatsarus kurja; aga nüüd rõõmustatakse teda siin ja sind waewatakse. Sa pealegi on meie ja teie wahel suur wahel kinnitatud, et need, kes siit tahawad sinna teie juurde minna, ei wõi mitte, ega need, kes seal on, ei saa seal siia meie juurde tulla.“ Siis ütles rikas mees: „Ma palun sind siis, isa, et sa Saatsaruse läkitad minu isa kotta, sest mul on wiis wenda, et ta neile kinnitaks, et nemadgi ei saaks siia walu paika.“ Abraham kostis: „Keil on Mooses ja prohvetid, kuulgu nemad neid!“ Aga rikas mees ütles: „Ei mitte, isa Abraham, waid kui keegi surmatest nende juurde läheks, siis parandaksiwad nemad

meelt.“ Aga Abraham kostis: „Kui nemad Mooset ja prohvetid ei kuule, siis ei võta nemad ka ialgi kuulda kui keegi furnuist üles tõuseks!“

15. Jeesus teeb imetegusid.

1. Üks kuninga mees oli Kapernauma linnas, selle poeg oli haige. Isa läks Jeesuse juure ja palus: „Issand, tule alla, enne kui mu pojake sureb!“ Jeesus ütles: „Mine, sinu poeg elab!“ Kuninga mees uskus Jeesuse sõna ja läks ja waata, tema poeg oli seltsamal tunnil terveks saanud.

2. Sealhambas linnas elas üks koguduse koja ülem, Jairus nimi. See tuli ja heitis Jeesuse jalge ette maha ja palus teda enese kotta tulla. Sest temal oli üks ainus tütar, kaksteistkümmend aastat wana, see oli suremas. Kui Jeesus sinna kotta jõudis, siis oli lapsukene ju surunud. Aga Jeesus ütles Jairusele: „Ära kardada, usu aga, siis

peab ta abi saama!" Ja Jeesus hakkas lapse käest kinni ja ütles: „Neitsike, tõuse üles!" Ja sedamaid tõusis neitsike üles ja kõndis.

3. Teine lord läks Jeesus Naini linna. Aga kui ta ligi linna wärawat sai, waata, siis kanti surnut wälja ja see oli ühe lese ema ainus poeg. Palju rahwast käis puufärgi järel. Kui Jeesus nägi, et lest nuttis, siis oli tal hale meel tema pärast ja ta ütles: „Ära nuta mitte!" Ja kui Jeesus ligi sai, hakkas ta puufärgist kinni ja ütles: „Noormees, ma ütlen sulle, tõuse üles!" Ja surmud tõusis istuma ja hakkas rääkima.

4. Ühel õhtul ütles Jeesus oma jüngeritele: „Läki teine poole järwe!" Aga kui nemad kest järwe oliwad, tõusis lange torm ja ajas laineid laewa, nii et nemad üleüldse märjaks saiwad. Aga Jeesus magas. Jüngrid äratašiwad ta üles ja ütlesiwad: „Issand aita meid, meie läheme hukka!" Jeesus ütles: „Mis pärast olete teie arad, teie nõdrausulised?" Ja siis tõusis Jeesus üles ja ähwardas tuult ja merd, siis jäi kõik koguni wailhaks. Aga inimesed imetelesiwad ja ütlesiwad: „Kes on tema, et ta tuul ja meri tema sõna kuulewad?"

16. Jeesus wõtab lapsukeši wastu.

1. Ühel päewal küšiwad jüngrid Jeesuse käest: „Kes on küll kõige suurem taewariigis?" Jeesus kutsus ühe lapsukeše enese juurde ja pani ta seisma nende keskele ja ütles: „Tõesti, mina ütlen teile, kui teie ei saa kui lapsukesed, siis ei saa teie mitte taewariiki. Kes iseennast alandab nagu see lapsuke, see on suurem taewariigis."

2. Teine lord tõiwad emad oma lapsukeši Jeesuse juure, et tema neisše pidi puutuma. Aga jüngrid sõitle-

juvad neid, kes neid tema juure töivad. Kui Jeesus seda nägi, läks tema meel haledaks ja tema ütles neile: „Laske

lapsukesed minu juure tulla ja ärge keelge neid mitte, sest niisuguste pärast on Jumala riik!” Ja tema võttis lapsed sülle, pani oma käed nende peale ja õnnistas neid.

17. Jeesus läheb Jerusalemma.

1. Jeesus läks Jerusalemma. Õlimäe juure jõudes läkitas ta kaks jüngrit ja ütles nende vastu: „Minge sinna alewisje, mis teie kohal on, ja sedamaid leiate teie ühe kinni seotud emaeesli ja sälu tema juures; peastke nad lahti ja tooge minu juure. Ja kui teile keegi midagi ütleb, siis ütelge: Issandale on neid tarvis! — siis läkitab tema neid sedamaid.”

2. Siis läksivad jüngrid ära ja tegivad nõnda, kui Jeesus neid oli käskinud. Nemad tõivad emaeesli ja sälu ja panivad oma riided sälu peale ja Jeesuse tema selga istuma. Aga rahwa hull laotas oma riided tee peale;

ja teised raiusivad oksa puist ja heitsivad tee peale. Ja rahwas, kes eel ja taga käis, kisendas ja ütles: „Hosianna Daaweti pojale! Riidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel! Hosianna kõrges!“

3. Jeesus läks püha kotta ja leidis seal neid, kes härgi ja lambaid ja tuikesti müüsiwad, ja rahawahetajaid istumast. Ja Jeesus ajas kõik wälja, kes pühas kojäs müüsiwad ja ostsiwad, ja wiiskas rahawahetajate lauad ümber ja ütles: „Minu koda on palwekoda, aga teie olete tema rööwlianguks teinud!“

18. Jeesus kannatab ja sureb.

1. Iisraeli rahwa ülemad läksiwad kokku ülema preestri Kaima kotta ja pida siwad ise keskes nõuu, kuidas nemad Jeesuse kawalusjega pidiwad finni wõtma ja ära tapma. Aga nemad ei teadnud mitte, kust nad teda pidiwad kätte saada. Siis läks üks Jeesuse jünger, Juudas Iskariot nimi, ülemate preestrite juure ja ütles: „Mis teie lubate mulle anda, kui ma Jeesuse teie kätte ära annan?“ Nemad pakkusiwad temale kolmkümmend hõbetükki.

2. Smure neljapäewa õhtul oli Jeesus Ketsemani aias palwet tegemas. Kui ta oma jüngeritega aiast wälja astus, tuli Juudas ja temaga sõjamehed ja ülemate preestrite sulased lühtide ja lampide, mõõkade ja muiadega. Aga Juudas oli sõjameestele ütelnud: „Kellele ma suud annan, see wõtke finni!“ Ja kohe läks ta Jeesuse juurde, teretas teda ja ütles: „Tere rabi!“ ja andis temale suud. Küll oleks Jeesus wõinud ühe ainsa sõnaga kõik finniwõtjad ära surmata ehk enam kui kaksteiskümmend legioni inglid enesele appi kutsuda, aga tema ei teinud seda mitte, sest Jeesus pidi kannatama ja surema, et meie wõiksite põrgu walust peaseda ja õndsaks saada. Selle pärast lastis Jeesus ennast finni wõtta, siduda ja juure kohtu ette wiia.

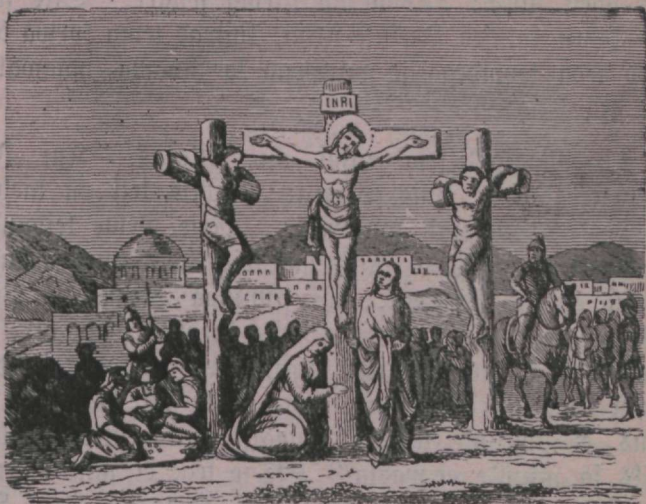
3. Suur kohus otjis wale tunnistust puhta ja puha Jeesuse wasta, et teda saaks surma saada. Aga ehk küll palju wale tunnistusmehi ette tuliwad, ei leidnud nemad midagi. Siis ütles ülempreester Jeesuse wastu: „Mina wannutan sind elawa Jumala juures, et ja meie ütled, kas sina oled Kristus, Jumala poeg?“ Jeesus kostis: „Jah olen!“ Siis käristas ülem preester oma riided lõhki ja ütles: „Tema on Jumalat teotanud! Mis meie enam tunnistusmehi tartwis on? Mis teie arwate?“ Ja suur kohus

kostis ühest suust: „Tema on surma väärt!“ Siis sülitasiwad kohtu sulased Jeesuse filmi, lõiwad tema kõrwa äärde, lõiwad teda keppidega ja wiisivad ta Rooma maawalitseja kohtu ette.

4. Maawalitseja nimi oli Pilatus. Kui Jeesus tema ette toodi, küsis Pilatus: „Mis teil on kaebamist tema peale?“ Nemad kostiswad: „Meie oleme leidnud, et ta rahwaft ära pöörab ja keelab teisrile kohturaha andmast ja ütleb ennast Kristuse, ühe kuningaga olewat.“ Pilatus sai kohe aru, et ülemate preestrite kaebtus wale oli, siisgi ei lastnud ta Jeesust mitte lahti, waid hakkas temalt ühte ja teist taga pärima, mis tema peale oli kaebatud. Aga Jeesus ei kostnud temale sõnagi. Siis ütles Pilatus: „Miks sa minule ei wasta? Eks sa tea, et mul on meelewald sind risti puua ja sind lahti lasta?“ Aga Jeesus kostis: „Sinul ei oleks ühtegi meelewalda minu üle, kui seda sulle ei oleks antud ülemelt, selle pärast on nendel suurem süü, kes mind sinu kätte on ära andnud!“ Pärast küsis Pilatus: „Kas sa oled Juuda rahwa kuningas?“ Jeesus kostis: „Minu kuningriik ei ole mitte sestinatsest maailmast; igaiks, kes tõe seest on, kuuleb minu healt.“ Siis ütles Pilatus: „Mis on tõde?“ Ja ta läks wälja ja ütles Juuda rahwa wastu: „Mina ei leia temast ühtegi süüd!“ Aga Juuda rahwas kirjendas suure healega: „Võõ teda risti!“ Pilatus lastis siis Jeesust piitsadega peksta, talle purpurimantli selga ja libuwitsakroomi pähä panna ja wiimaks mõistis ta, ehk ta küll ühtegi süüd temast ei leidnud, Jeesuse ristisurma.

5. Suure reede hommikul paniwad sõjamehed risti Jeesuse selga ja wiisivad ta Kolgata mäele. Seal lõiwad nemad tema risti külge ja temaga kaks kurjategijat, teise

paremale, teise pahemale poole. Ja Jeesus ütles: „Iha, sinu kätte annan ma oma waimu!“ Ja kui ta seda sai ütelnud, heitis ta hinge.

6. Selsamal filmapilgul kärises ettepoodus tekk, mis templis kõige pühama paiga ees, lõhki kaheks. Ja maa wärises ja kaljud lõhkesiwad lõhki ja hauad läksiwad lahti ja palju pühade ihusid tõusiwad üles. Aga pealisk, kes risti all seisis, hüüdis: „Tõesti, tema on Jumala poeg!“ Selle sama päewa õhtul wõeti Jeesuse ihu risti pealt maha, wõeti kalli rohtudega ja pandi, kalli linase riide sisse mähitud, uude hauda, mis rikas raeisand Joosep Arimatia linnast enese jaoks oli lastnud kalju sisse raiuda. Haua suu ette weeretati suur kivi. Selle kivi pani Pilatus pitseriga kinni ja pani hoidjad haua juure waltwama.

19. Jeesus tõuseb furnuist üles.

1. Kolmandal päeval wara hommiku sündis suur maavärise mine. Sest Issanda ingel tuli taewaſt maha, läks Jeeſuſe haua juure ja weeretas kivi ukſe eest ära ja iſtus ſinna peale. Tema nägu oli otſegu wälf ja tema riided walged kui lumi. Hoidjad wäriseſiwad hirmu päraſt ja ei wõinud mitte keelba, et Jeeſus elawalt hauaſt wälja aſtus: Jumal oli oma poja furnuist üles äratanud. Jeeſus, meie Snniſtegi ja, elab!

2. Päewa tõuſu ajal tuli Maria Mahdaleena kahe teiſe naeſega haua juurde Jeeſuſe iſu kalliste rohtudega wõidma. Tee peal ütlesirad nad iſekeſkes: „Kes weeretab meile kivi haua ukſe eest ära?“ Aga kui nad ſinna waataſiwad, nägimad nemad, et kivi oli ju ära weeretatud. Sa waata, ingel oli haua paremal pool ja ütles nende waſtu: „Urge ehmatage! Teie otſite Jeeſuſt, keſ oli riſti poodud. Teda ep ole ſiin, tema on üles tõuſnud! Waadake aſet, kuſ Issand on maganud. Aga minge ja ütelge ſeda tema jüngridetele!“

3. Sellesama päewa õhtul oliwad jüngrid üheſkoos ja ukſed lukus. Siis tuli Jeeſus, ſeiſis keſt nende ſeas ja ütles: „Rahu olgu teile!“ Aga jüngrid kartſiwad wäga. Siis ütles Jeeſus: „Et waadake mu käſi ja jalgu, et mina ſeeſama olen. Katſuge mind kättega ja waadake, ſeſt waimul ei ole liha ega luid, nõnda kui teie näete mul olewat.“ Kui Jeeſus ſeda ſai ütelnud, näitas ta neile oma käſi ja jalgu. Siis ſaiwad jüngrid rõõmſaks, et nad Issandad nägimad. Aga Jeeſus ütles: „Rahu olgu teile! Nõnda kui Iſa mind on läkitanud, nõnda läkitan mina teid ka.“ Kui ta ſeda ſai ütelnud, puhus tema nende peale ja ütles: „Wõtke Püha Waimu! Kellele teie ial patud andekſ annate, neile on nad andekſ antud, kellele teie ial patud ſinmitate, neile on nad ſinmitatud.“

20. Jeesus läheb taewa ja läkitab Püha Waimu.

1. Jeesus jäi pärast oma ülestõusmist veel neliküm-
mend päewa maa peale. Mitu korda käis ta oma jüng-
rite juures ja rääkis nendega taewariigi asjust. Ühekorra
oliwad enam kui wiissada meest koos, kui Jeesus nende
juurde tuli. Wiimaks kutsus Jeesus oma jüngrid Õlimäele.
Seal ütles Jeesus: „Minule on antud kõik meelewald tae-
was ja maa peal. Selle pärast minge ja tehke jüngriks
kõik rahwas ja ristige neid Isa ja Poja ja Püha Waimu
nime sisse. Ja õpetage neid pidama kõik, mis mina teid olen
käskinud. Kes usub ja keda ristitakse, see peab õndsaks
saama, aga kes ei usu, seda peab hukka mõistetama. Ja
waata, mina olen igapäew teie juures maailma otsani.“

2. Kui Jeesus need sõnad oli rääkinud, tõstis ta
oma käed üles ja õnnistas oma jüngrid. Ja kui ta neid
õnnistas, tõsteti teda nende nähes üles ja pilw wõttis ta

üles nende filmade eest ära. Ja kui nad üffi filmi taewa poole waatahivad, seisivad kaks meest walgis riidis nende juures ja ütlesiwad: „Kalilea maa mehed, mis teie seisate ja waatate üles taewa? See Jeesus, kes teilt on üles wõetud taewa, saab jälle tulema, wiimsel päewal, seltsamal kombel, kui teie teda olete näinud taewa ära minewat!“

3. Kümme päewa pärast taewaminemist, nelipühi esimesel päewal, olivad jüngrid Jerusalemas ühel meelel koos. Siis sündis äkitselt kohisemine taewast, otjegu kange tuul oleks puhunud, ja täitis kõik koha, kus nemad istusiwad. Ja neist nähti kui lõhutud tulekeeli, ja see seisfis igahihe peal nende seas. Ja nemad saiwad kõik täis Püha Waimu ja hakkasiwad rääkima teisi keeli, nõnda kui Waimu neile andis selgesti üles rääkida. Kui see heal sündis, siis tuli rahwa hulk kokku ja apostel Peetrus pidas Püha Waimu wäes jutlust ja ütles: „Parandage meelt ja laske endid Jeesuse nime peale ristida pattude andeksandmiseks, siis peate ka teie Püha Waimu anni saama.“ Siis saiwad kolmtuhat hinge usklikuks ja neid ristiti Jeesuse Kristuse nime peale. Aga Issand pani iga päew selle oma koguduse juure neid, keda ära peasteti õndsaks saamiseks selle läbi, et nemad Jeesuse Kristuse fissse uskusiwad ja neid tema nime peale ristiti.

VI. Kiriku laulud.

1.

Om! wiisil.

1. Ma tulen taewast ülewelt, Häid sõnumid toon teile sealt, Neid toon ma teile rõõmuga, Neid tahan mina kuuluta.

2. Üks laps on täna sündinud, Kui ammuft ajast töötud : See kaunis ilus lapsuke On teie rõõm ja kallid õnu.

3. See on see Issand Jeesus Krist, Kes tahab aita hädalist ; See on see Ünnistegija, Kes teid võib patust lunasta.

4. Kõik õnne saate tema käest, Mis Jumal pakkund igawest, Et teie võite meiega Nüüd taewas järgest elada.

5. Nüüd pange märki tähele, Et sõimest mähtmest leitakse Laps halwas laudas magama, Kes ilma ülespidaja.

6. Seepärast läki rõõmuga Nüüd karjastega waatama, Mis Jumal meile kinkinud, Mis meie heaks on annetud.

7. Mu süda pane tähele : Mis on, mis sõimes nähtakse ? Kes on see kaunis lapsuke ? See on mu armas Jeesuke.

8. Dh ole terve tulemast, Mind patust mitte põlgamast ! Sa tuled hädaft aitma mind : Dh wiiksin küllalt kiita sind !

9. Dh wõta armas Jeesuke, Mu süda süngiks omale, Dh wõta temas hingata, Et mina sind ei unusta !

10. Sest hüppan mina südameft Ja kiidan oma Jeesukeft, Ma laulan juure rõõmuga : Mind, Jeesus, ifka awita !

2.

Wiisil: Dh Jeesus ülem ahimees.

1. Dh Jeesus, sinu ahastus, Su waew ja sinu walu Mul feistku ilka filma ees Nii kaua, kui mul elu, Et hoian kõige patu eest Ja nõuan sinu surma wäest Siin uues elus käia.

2. Kõik haawad, mis ju küllest näen, Dn minu patud löönud; Kõik, mis ma olen, mis ma teen, Dn waewaks julle saanud. Kõik minu wõlad kannad ja: Dh anna andeks armuga, Et siin nii hirmsast waewan!

3. Sa tulid õndsja taewa feest Mu patu häda jisse Ja kandsid suurest armu wäest Kõik minu nuhtlust ise. Sind risti külge naelati, Sind piinati ja tapeti, Et mina õndsaks saaksin.

4. Seft tahan julle südamest Müüd kiites tänu anda. Ja kui ja omaft helduseft Mind wõtad taewa kanda, Siis tahan taewa hulgaga Ja uue keele lauluga Sind igawesti kiita.

3.

Wiisil: Müüd ristirahwas laulage.

1. Mu süda ole ülewel, Dõ on ju mööda läinud, Mu waimul olgu walmis meel, Päew on ju selgeks tõusnud: Sa oma Õnnistegijat Müüd kuuled hauast tulewat, Siis wõta teda wastu!

2. Dh armas Isjand Jeesus Krist, Kes tõusid surmast üles: Meid peasta surmast, kuradist, Meid hoia omas süles! Dh aita oma Waimuga Meid kõik uut elu alata, Mis jina meile saatsid!

4.

Omäl wiisil.

Mu hinge jisse tule Mind waatma Püha Waim, Kes tõid uut elu mulle, Kui ilmale ma sain. Dh armas Jõber ja, Kes tulid Isjast, Pojast, Sealt õndsja taewa majast, Sind kiidan rõõmuga!

5.

Omäl wiisil.

1. Nuu, kiitus olgu igawest Kolmainu Jumalale, Et tema suurest heldusest Meid awitanud jälle. Meist meele hea on Jumalal, Suur rahu põli taewa all, Kõik waen on otsa saanud.

2. Sind, Jsa, meie kiidame Ja palume jult abi, Kes pead üles targasti Kõik oma sõna läbi. Su wägi, see on otsata, Mis tahad, peab sündima, Sa oled wägew Isfand.

3. Oh Jeesus Õnnistegija, Kes Isast tulid taewast: Meid tahtsid sina lepita Ja peasta ära waewast. Ma palun kõigest südamest Sind, kallist waga Tallekest, Oh anna meile armu.

4. Oh Püha Waim, ja abimees, Sa rõõmustaja taewast: Meid hoia kurja waimu eest! Et Jeesus peastis waewast Meid oma kalli surmaga, Seepärast seisab lõpmata See peal ka meie lootus.

6.

Wiisil: Oh wõitlejad, et käige peale.

1. Ma olen ristitud, ja kirjas Ma olen eluraamatus; Müüd olen taewa Isal' armas, Mu oma on ta pärandus; Mu nimi taewas kirjutud, Ta käte peale märgitud.

2. Ma olen ristitud, ei karda Ma risti, häda, kurwastust; Ma laps ja Jumal on mu Isa, Ta saadab abi, rõõmustust; Ja kui ma õhkan nutuga, Mul pühib filmad kuivaks ta.

3. Ma olen ristitud, kui suren, Ei tee mull' hirmu surm ei haud: Ma oma isamaja tunnen, Seal on mul walmis taewa laud. Jah, igawene õnnistus On minu lapse pärandus.

7.

Wiisil: Ma tahan jätta maha.

1. Kes wõib mind hukka mõista, Kui Jumal on mu poolt? Kes tahab wastu seista, Kui tema kannab hoolt? Kui tema armu wari Mu ümber järgesti, Mis wihameeeste kari Wõib teha minule?

2. Müüd tean ja usun seda Ja kiidan julgesti, Et helde-
mat kui teda Ei ole tõesti Ja et ta igas asjas Mu ustatav
abimees Ning et ta kõiges hädas Müüd seisab minu ees.

3. Ja selle usu põhi On Kristus ja ta arm, Ei ma siis
karta tohi, Ei ekhita mind hirm. Ma ise küll, mu elu Ei tõlba
kühugi: Mis Kristus annud mulle, See mahtab alati.

8.

Wiisil: Mits mu süda ennast wäewab.

1. Kas on linnukejel muret, Kust ta saab, Mis ta jõbb?
Kas ta nälgä sureb? Tema loodab Looja peale. Hüppab seal
Dkja peal, Rõõmsast tõstab heale.

2. Oh meil õiget usku waja! Olets jee Meie käe, Wõit-
sime kõik jaada. Jumalast kes kinni hakkab, Ei jää ta Abita,
Rahul walwab, magab.

3. Kes siin õigust taga nõuab, Ülemaks, Kallimaks Armu-
riiki peab, Sellel Jumal süüa annab, Juua ta Waewata:
Tema eest hoolt kannab.

9.

Dmal wiisil.

1. Mu süda, ärta üles Ja kiida Loojat lauldes, Kes
kõik head meile annab Ja muret ikka kannab.

2. Kui magama ma heitsin, Su julle ennast peitsin;
Küll kurat piüdis neelda, Sa aga wõtsid keelda.

3. See eest ma sind nüüd tänan, Muu, kiitust sulle annan,
Sull' ohwrin õhkamisi Ja pühi palumisi.

4. Mu peale, Issand, waata Ja oma ingel jaada, Et
tänapäew ta jälle Mind wõtab heldest julle.

5. Mu töö las' korda minna Ja õnnista kõik sina: Ma
annan sinu kätte Kõik, mis ma wõtan ette!

10.

Omäl wiisil.

1. Nüüd hing'wad inimesed, Mets, weiksed, linnukesed,
Kõik ilm on magamas. Oh tõuse, meel ja mõte, Nüüd üles,
wõta ette, Mis Looja meele pärast on.

2. Kus on nüüd päike jäänud? Ta on ju looja läinud,
Õõ asemele saab. Et mingu! Sest mu sisse Mu päike, Jeesus
ise, Mull' tõuseb, kes mind valgustab.

3. Mu filmad raskets läewad, Magama warsti jääwad.
Kus jääb hing ihuga? Meid oma hoolets võta, Mul waesel
appi tõtta, Sa Israeli hoidija.

4. Mind tiirwa alla võta, Oh Jeesus, hästi kata Mind
kanapojukest! Mu armsaid hästi hoia Ja woodi ümber pane
Neil' inglwägi kaitsejaks!

11.

Wiisil: Nüüd on see päew ju lõppenud.

1. Ma olen wäike lapsuke Ja püüan õnnistust, Ma
olen rammust nõdruke, Ei tea hakatust.

2. Sa olid Õnnistegija, Mu heaks ka lapsuke, Sa ost-
sid oma weregä Mu hinge omale.

3. Nüüd, armas Jeesus, awita, Et elan sinule, Ja wii
mind wiimaks armuga Siit taewa ülesse!

12.

Omäl wiisil.

Hoia meid ja õnnista

Oma kalli armuga,

Sinu palge õnnistus

Olgu meie valgustus!

VII. Piibli salmid.

1. Rõnda on Jumal maailma armastanud, et tema oma ainusjündinud Poja on andnud, et üksigi, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema. Joh. 3, 16.

2. Õndjad on need, kes Jumala sõna kuulewad ja seda tallele panewad. Luf. 11, 28.

3. Andke keisrile, mis keisri kohus, ja Jumalale, mis Jumala kohus on. Matt. 22, 21.

4. Õndjad need, kes puhtad südamest, sest nemad peawad Jumalat nägema. Matt. 5, 8.

5. Loo mulle; Jumal, puhast süda! Taaw. laul 51, 12.

6. Surm on patu palk, aga igawene elu on Jumala armu- and Kristuse Jeesuse meie Issanda sees. Room. 6, 23.

7. Minge kõike maailma ja kuulutage armuõpetust kõigele loomale. Mark. 16, 15.

8. Teie olete kõik Jumala lapsed usu läbi Kristuse Jeesuse sees. Gal. 3, 26.

9. Walwake ja paluge, et teie kuusatuse sisse ei saa; waim on küll walmis, aga liha on nõder. Matt. 26, 41.

10. Mina olen ülestõusmine ja elu: Kes minu sisse usub, see peab elama, ehk tema küll sureb. Joh. 11, 25.

11. Mis film ei ole näinud ja kõrv ei ole kuulnud ja inimese südamesse ei ole tõusnud, seda on Jumal valmistanud neile, kes teda armastavad. 1 Kor. 2, 9.

12. Ole ustav surmani, siis tahan ma sulle elukrooni anda. 1. Tim. 2, 10.

Taaweti 23. laul.

1. Jehoowa on mu karjane, ei mul 'pole ühtigi waja.

2. Moore rohu maade peale afutab ta mind, ta saadab mind hingamise wee juure.

3. Ta jahutab mu hinge, ta saadab mind õiguse jälgedele peale, oma nime pärast.

4. Ka siis, kui ma käin surma warju orus, ei kardata ma kurja, sest et sina minuga oled; sinu kepp ja su sau, needjamatad trööstiwad mind.

5. Sa valmistad mu ette laua mu waenlaste nähes; ja wõiad mu pead õliga; mu karikas on hästi täis.

6. Headus ja heldus aga peawad mind taga ajama kõige mu eluaja, ja ma jään Jehoowa totta kauaks ajaks.

Taaweti 103. lauluft.

1. Mu hing, kiida Jehoowat, ja kõit, mis minu sees, tema püha nime.

2. Mu hing, kiida Jehoowat, ja ära unusta mitte tema heategemisi ära:

3. Tema on see, kes kõit su ülekohtu andeks annab, kes ära parandab kõit su wigadused;

4. Kes su elu lunastab hukatusest, kes sind ehitab helduse ja halastusega kui krooniga.

5. Halastaja ja armuline on Jehoowa, pika meelega ja rikas helbusest.

6. Sest nii kõrge kui taewas on üle maa, nõnda wõtab tema helbus wõimust nende üle, kes teda kardawad.

7. Otse kui hommiku pool kangel on õhtu poolt ära, nii kaugele jaadab ta meie ülesastumised meist ära.

8. Otse kui isa laste peale halastab, nõnda halastab Jehoowa nende peale, kes teda kardawad.

VIII. Tähendused,

kui sagedasti kodulaps õpetaja ja koolmeistri ees on katsumisel käinud.

Lapse nimi: .....

Lapse vanadus: .....

Lapse elukoht: .....

Laps peab käima: ..... kooli.

Täbendused,

fui jägedasti kodulaps õpetaja ja koolmeistri ees on
katsumisel käinud!

Tähendused,

kui sagedasti kodulaps õpetaja ja koolmeistri ees on
katsumisel käinud.

